

EETTINEN HOITAJA – EETTINEN KULUTTAJA?

Kestävä kehitys ja kuluttajakäyttäytyminen
lähihoitajan työssä

Hannele Lindstrand

Opinnäytetyö
Marraskuu 2011

Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tekijä(t) LINDSTRAND, Hannele	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 14.11.2011
	Sivumäärä 44	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi EETTINEN HOITAJA – EETTINEN KULUTTAJA? Kestävä kehitys ja kuluttajakäyttäytyminen lähihoitajan työssä		
Koulutusohjelma Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) PARTANEN, Hilikka		
Toimeksiantaja(t) Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus, Sosiaali- ja terveysala		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää hoitoalan ammattihenkilöiden suhtautumista ammattietiikkaan ja sen kautta kestäväan kehitykseen ja vastuulliseen kuluttamiseen. Kuluttajakansalaisuus merkitsee sitä, että ihmiset toimivat kuluttajina sekä työsään että vapaa-aikanaan. Kestävää kehitystä voidaan toteuttaa työyhteisöissä, yhteiskunnassa ja yksityiselämässä. Tutkimus kohdistui hoitoalan työntekijöiden eettiseen ajatteluun, toimintaan ja kuluttajakäyttäytymiseen.</p> <p>Tutkimuksen teoreettisena perustana olivat kestävä kehitys lähihoitajan ammatinopetuksessa, hoitotyön ammattietiikan peruskäsitteet, kestävä kehitys hoitotyössä, eettinen ja kestävä kuluttaminen ja kuluttajakansalaisuus. Tutkimus toteutettiin sähköpostikyselynä hoitoalalla erilaisissa perustyötehtävissä toimiville, ammatillisen tutkinnon suorittaneille henkilöille. Vastajat olivat tutkimuksen aikana Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen lisä- ja täydennyskoulutuksen asiakkaita.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittivat, että etiikalla ja eettisellä toiminnalla on keskeinen merkitys hoitoalan työntekijöiden arvoissa ja asenteissa. Etiikan periaatteet ohjaavat ammattihenkilöitä toimimaan kestäväan kehityksen ja vastuullisen kuluttamisen mukaan. Arvot ja asenteet vaikuttavat myös heidän henkilökohtaiseen kuluttamiseensa. Tutkimuksen perusteella hoitoalalla työskentelevät saavat tietoa kestävästä kehityksestä ja kuluttamisesta pääosin julkisen median kautta.</p> <p>Kestäväan kehityksen arvo ja merkitys lisääntyy yhteiskunnallisesti lähivuosina. Hoitolalla tämä merkitsee kestäväan kehityksen ja kuluttajaosaamisen ulottumista kaikkialle hoito-, huolenpito- ja kasvatustyöhön.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Ammattietiikka, kestävä kehitys, kuluttajakäyttäytyminen, kuluttajakansalaisuus, hoitotyö		
Muut tiedot		

Author(s) LINDSTRAND, Hannele	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 14.11.2011
	Pages 44	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title ETHICAL NURSE - ETHICAL CONSUMER? Sustainable development and consumer behavior in the work of a practical nurse.		
Degree Programme Degree Programme in Service Management		
Tutor(s) PARTANEN Hilikka		
Assigned by Vocational Education Institute of Northern Central Finland, Social and Health Care		
Abstract <p>The aim of thesis was to sort out the relationship of professional nursing range to professional ethics and through it their relationship to sustainable development and responsible consumption. Consumer citizenship signifies that people act as consumers both in work as in their free time. Sustainable development can be carried out in the working community, in the society and in one's own private life. The study focused on the ethical thinking, action and consumer behavior of the workers of the nursing range.</p> <p>The theoretical bases were sustainable development in the vocational studies of practical nurse, the basic concept of professional ethics, sustainable development in the nursing work, ethical and sustainable consumption and consumer citizenship. The study was carried out by E-mail query to nurses in various basic tasks, who had performed vocational studies and qualifications. The respondents were at the time of the query customers in the further education at the Vocational Education Institute of Northern Central Finland.</p> <p>The results of the query showed that ethics and ethical operation had an essential significance in the values and approaches of the nurses. The ethical principles direct professional nurses to act by the sustainable development and responsible consumption. Values and approaches influence also their personal consumption. The query showed that the people in nursing branch obtain information on the sustainable development and responsible consumption mostly from the public media.</p> <p>The value and meaning of the sustainable development is increasing in society in the next few years. In the nursing branch this means that sustainable development and consumer know-how extend to the hole area of care and guidance and upbringing.</p>		
Keywords professional ethics, sustainable development, consumer behavior, consumer citizenship, nursing		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 LÄHIHOITAJA KULUTTAJANA	3
2 KESTÄVÄ KEHITYS AMMATIN OPETUKSESSA	5
3 HOITOTYÖN ETIIKKA	7
3.1 Ammattietiikan perusta	7
3.2 Lähihoitajan ammattieettisten periaateiden kuusi keskeistä teemaa	8
3.3 Kestävä kehitys osana eettisen hoitotyön perustaa	10
4 KULUTTAMINEN	12
4.1 Eettinen ja vastuullinen kuluttaminen	12
4.2 Altruistinen näkemys eettisestä kuluttamisesta	13
4.3 Kestävä kehitys ja kuluttaminen	14
4.4 Kuluttajakansalaisuus	14
4.5 Ihannekuluttaja	16
4.6 Tulevaisuuden lähihoitaja kuluttajakansalaisena	17
5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄ	18
5.1 Tutkimuksen tavoitteet	18
5.2 Tutkimusmenetelmän valinta, otanta sekä luotettavuus	18
6 TUTKIMUSTULOKSET	19
7 TULOSTEN TARKASTELU	25
8 POHDINTA	26
LÄHTEET	29

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuksen kyselylomake	32
Liite 2. Webropol Perusraportti: Eettisyys, kestävä kehitys ja kuluttajakäyttäytyminen sosiaali- ja terveysalalla	36
Liite 3. Kyselylomakkeen kysymysten 18 ja 24 yhdistetty taulukko	43

KUVIOT

KUVIO 1. Työkokemus sosiaali- ja terveysalla	20
KUVIO 2. Sosiaali- ja terveysalan koulutus	20
KUVIO 3. Tämänhetkinen työtehtäväsi	21

TAULUKOT

TAULUKKO1. Vastaajien näkemykset omasta kulutuksestaan.....	24
---	----

1 LÄHIHOITAJA KULUTTAJANA

Kuluttajakansalaisuus ohjaa tavallisten suomalaisten arkielämää tänä päivänä. Kulutamme päivittäin energiaa, vesivaroja, erilaisia tuotteita ja raaka-aineita toimiessamme työmarkkinoilla tai yksityiselämässämme. Kulutamme jotakin 24 tuntia vuorokaudessa. Jopa aineettomia palveluja tuottaessamme joudumme kuluttamaan esimerkiksi energiaa. Kuluttaminen ulottuu tänä päivänä kaikkialle ihmisten elämään ja yhteiskuntaan.

Ei ole yhdentekevää, miten kulutamme. Ajan hengen mukaisesti elämme yhä vapaampaa, yksilöllisempää, elämyksellisempää ja itsetietoisempää elämää. Teemme valintojamme henkilökohtaisten arvojemme ja asenteidemme pohjalta, ja vaikutamme niillä sekä läheistemme että ympäristömme elämään. Henkilökohtainen näkemykseni on, että tällä hetkellä kulutustavat ovat polarisoitumassa kahteen toisilleen vastakkaiseen suuntaan. Toisena vaihtoehtona on ”Kaikki! Minulle! Heti!...Muista viis!” ajattelutapa ja siihen liittyvä nautintokeskeinen elämysmaailma.

Vastakkaisessa suunnassa vapauden lisäksi vastuullisuus ja osallistuminen ovat tulleet osaksi kuluttamisen arvoja. Vastuullinen, kestävä kuluttaminen ja kestävä kehitys ovat monille tärkeitä kysymyksiä. Ajatteleminen, että eettiset, ekologiset ja kestävät kulutustavat sekä niiden valinta turvaavat ympäristöä ja yhteiskuntaa tuleville sukupolville. Henkilökohtainen kiinnostukseni kohdistuu erityisesti tähän viimeksi mainittuun suuntaukseen.

Hoitoalalla ammattieettinen toiminta on arkipäivää. Ammattialan eettiset kysymykset ovat tulleet tutuiksi, ja ne ovat alkaneet kiinnostaa minua toimiessani opetus- ja opinto-ohjaajan tehtävissä sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa. Eettisyyttä ammattityössä ohjaavat paitsi erilaiset hoitotyön lait ja säädökset, mutta myös vahvat perusarvot. Näiden perusarvojen mukaan ammattieettinen toiminta perustuu ihmisen kunnioittamiseen ja heidän kulttuurinsa ja tapojensa kunnioittamiseen. Tämä ilmenee pyrkimyksenä solidaariseen, oikeudenmukaiseen sekä tasa-arvoiseen toimintaan ammatissa että asiakkaiden kohtamisessa.

Kestävän kehityksen mukainen toiminta kuuluu ammattieettisen toiminnan periaatteisiin hoitoalalla. Kuinka hyvin kestävä kehitys ja kulutusta voidaan toteuttaa käytännössä, riippuu sekä työyhteisön että sen yksilöiden toimintatavoista ja toimintaedellytyksistä. Koska ei ole yhtä oikeaa tapaa kuluttaa kestävästi, eivät työyhteisössä tehdyt ratkaisut tai toiminta-periaatteetkaan voi olla samanlaisia.

Hankkiessani internetistä hoitoalalle suunnattuja kestävä kehityksen ohjelmia ja ohjeita, löysin niitä melko vähän. Kunnilla ja alueellisilla jätehuoltoyhtiöillä on paikalliset jätteiden käsittelyohjeet, jotka koskevat kuntalaisia sekä kunnissa toimivia yrityksiä ja laitoksia. Ohjaus on siis paikallista ja alueellista ja käytännöt voivat vaihdella työyhteisön sijainnin mukaan. Esimerkiksi Äänekosken kaupungin internetsivuilta löytyvät muun muassa kaupungin jätehuoltomääräykset, jäteopas ja lajitteluohjeet. (www.aanekoski.fi) Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymä (HSY) on tuottanut laajan julkaisusarjan ”Fiksu vähentää jätettä”. Sarjasta löytyy muun muassa oppimateriaalia ammatillisille oppilaitoksille ja ohjeita ammatissa työskenteleville. Hoitoalalle on suunniteltu jätehuollon ohje: ”Parhaat käytännöt terveydenhuollossa, Fiksu vähentää jätettä”. (Fiksu vähentää jätettä, 2010) Tässä julkaisussa on selkeää ja käytännöllistä tietoa terveydenhuollon henkilöstölle. Hoitoalan ammattijärjestöiltä en löytänyt kestävä kehityksen tai ympäristökysymysten ohjelmaa.

Sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen opettajana haluan olla kehittämässä ja edistämässä hoitoalan henkilöstön kestävä kehityksen osaamisen vahvistumista opiskelussa ja työelämässä. Pidän tärkeänä tulevien hoitoalan ammattilaisten kuluttajaosaamisen kehittämistä. Eettinen kuluttaminen on uusi mielenkiintoinen kuluttamisen muoto, jossa arvot ja toiminta ovat lähtökohdiltaan samankaltaiset kuin hoitoalan eettiset toimintaohjeet.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää tämän päivän hoitotyötä tekevien suhdetta eettisyyteen, kestävään kehitykseen ja eettiseen kuluttamiseen sekä työelämässä että henkilökohtaisessa elämässä. Kuluttajakansalaiset toimivat jo hoitoalalla, ja siksi on tärkeää vahvistaa heidän ekologisen, sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen kestävyysosaamista, kuten ”Osaava lähihoitaja

2020”-strategiassa todetaan. (Hakala, Tahvanainen, Ikonen & Siro 2011, 92).

2 KESTÄVÄ KEHITYS AMMATINOPETUKSESSA

Tutkimukseni taustaksi arvioin kahta viimeisintä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetussuunnitelmaa vuosilta 2001 ja 2010 kestävä kehityksen näkökulmasta. Tein vertailua sekä kaikille aloille tarkoitettuihin yhteisistä opinnoista että lähihoitajien ammatillisista opinnoista, joissa vertasin hoito- ja huolenpito-tutkinnon osaa (aiemmin opintokokonaisuus) sekä sairaanhoito- ja huolenpito-osaamisalan (aiemmin koulutusohjelma) osaa.

Opetussuunnitelma 2001

Vuoden 2001 opetussuunnitelmassa kohdassa ”Yhteiset painotukset ja kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen” mainitaan, että koulutuksen tulee antaa opiskelijoille valmiuksia kestävä kehityksen edistämiseen ja kuluttajaosaamiseen. Tavoitteena kestävä kehityksen edistämässä oli kestävä kehityksen periaatteiden tuntemus ja opiskelijan motivoituminen toimimaan kestävä kehityksen mukaan opiskelussa, työssä ja kansalaisena. Kuluttajaosaamisesta todettiin, että opiskelijan tulee osata toimia kuluttajana ja työntekijänä kansantaloutta edistävästi. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 2001, 10–11)

Niin sanottujen yhteisten aineiden opintokokonaisuudessa, valinnaisissa opinnoissa, oli tuolloin ympäristötiedon opintokokonaisuus, jossa keskeisenä sisältönä oli luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ekologinen kuluttaminen ja toimiminen kestävä kehitystä edistäen. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2001, 41–42). Merkittävää tässä tietenkin on se, että valinnaisuudesta johtuen tämä kokonaisuus ei siis ole ollut kaikkien opiskelijoiden suorittama.

Ammatillisia opintokokonaisuuksia arvioidessani lähihoitajan opetussuunnitelmasta löytyi vain muutamia erikseen mainittuja kestävä kehityksen kohtia. Esimerkiksi hoito- ja huolenpito-kokonaisuudessa mainittiin, että opiskelijan on osattava noudattaa kestävä kehityksen periaatteita ja ottaa huomioon kotitalouteen kuuluvien henkilöiden tarpeet jne. Kestävä kehitys oli

siis sidottu nimenomaisesti kodinhoitotyöhön. Lisäksi arvioinnissa todettiin, että on osattava valita luontoa säästävät hoitotarvikkeet ja -välineet sekä on hallittava energiaa säästävät työtavat. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2001, 55–58). Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelman osassa vuodelta 2001 mainitaan, että opiskelijan on osattava valita hoito- ja kulutustarvikkeita elinkaarianalyysin mukaan, ja hänen on osattava myös ohjata asiakkaita tai potilaita hankinnoissa, kulutuksessa, kierrätyksessä ja jätehuollossa. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2001, 102).

Opetussuunnitelma 2010

Tällä hetkellä voimassa olevassa 2010 opetussuunnitelmassa kestävä kehitys nähdään yhtenä 11:sta elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Näiden avaintaitojen katsotaan sisältyvän ns. läpäisyperiaattella ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteeristöön. Kestävä kehitys määritellään avaintaitona seuraavasti:

”Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammatinsa kestävän kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.” (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2010, 18).

Edelleen ympäristötieto on niin sanottujen yhteisten opintojen valinnaisten aineiden kokonaisuudessa, vaikka kestävän kehityksen painotusta tutkinnon perusteissa on lisätty. Lähihoitajatutkinnon ammatillisten opintojen osioista kasvun tukeminen ja ohjaus ei sisällä mainintaa kestävästä kehityksestä. Hoito- ja huolenpito-tutkinnon osassa todetaan ammattitaitovaatimuksena olevan kestävän kehityksen periaatteiden toteuttaminen toiminnassa sekä työskentely laatutyön suositusten mukaan. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2010, 37). Arviointikriteeristössä mainitaan luontoa säästävien materiaalien, välineiden ja menetelmien valinta sekä energiaa säästävien työtapojen käyttö, kestävän kehityksen käsitteen ja periaatteiden tuntemus ja niiden huomiointi työssä. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2010, 41–44) Arvioinnin kohteena ja ammattitaitovaatimuksena kestävä kehitys on tässä edellistä opetussuunnitelmaa painokkaampi. Sama pätee sairaanhoito- ja huolenpito-osaamisalan ammattitaito- ja osaamisvaatimuksiin. Kestävä kehitys tuodaan

esille työvälineiden, materiaalien ja kulutustarvikkeiden valinnassa yhdessä taloudellisuuden periaatteen kanssa huomioiden toimintaympäristön suomat mahdollisuudet. Lisäksi lääkehoidossa vaaditaan työ- ja ympäristönsuojelun osaamista. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2010, 125–128).

3 HOITOTYÖN ETIIKKA

3.1 Ammattietiikan perusta

”Hoitotyön etiikan perusteet” teoksessa todetaan, että ammatillisen toiminnan pyrkimyksenä on toisen ihmisen hyvinvoinnin edistäminen. (Kalkas & Sarvimäki 1995, 37.) Hoitoetiikka on ihmissuhteiden etiikkaa. Se perustuu arvojen, periaatteiden ja suhtautumistapojen pohdintaan ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa ja päätöksenteossa.

Altruismi hoitotyön etiikassa merkitsee, että tekojen tarkoituksena on lisätä ihmisten hyvinvointia, onnea, hyvinolontunnetta tai vähentää kärsimystä, onnettomuutta tai pahoinvointia. Kyky empatiaan luo hyvän auttamisen lähtökohdan. (Mts. 38–39).

Yhteiskunnallisena perustana hoitotyölle on sosiaalietiikan peruseriaate, jonka mukaan yhteiskunnan jäsenillä on oikeus sairaanhoitoon ja huolenpitoon. Altruistiseen etiikkaan sisältyy ajatus oikeudenmukaisuudesta tai velvollisuudesta tekojen perustana. (Mts. 41).

Potilaan kunnioittamisen perustana on ihmisen arvo sinänsä. Ihmisen ainutkertaisuus määräytyy jokaisen omasta subjektiivisesta maailmankuvasta, subjektiivisesta minäkuvasta ja omasta arvojärjestelmästä. Jokainen ihminen rakentaa oman henkilökohtaisen käsityksensä maailmasta, itsestään menneessä, nykyisessä ja tulevassa ajassa. Näin muodostuvasta henkilökohtaisesta maailmankatsomuksesta ja sen perustalta syntyvästä elämäntyylistä muotoutuu ainutkertainen kunnioitettava yksilö. Tällä yksilöllä on itsemäärämisoikeus, oikeus omiin arvoihin, vakaumukseen, maailmankatsomukseen ja moraaliiin, oikeus omaan elämäntyyliin, ja oikeus tulla koh-

datuksi ainutkertaisena ihmisenä.(Mts. 50–51).

Altruistiseen näkemykseen etiikasta liittyy myös suhtautuminen maailmaan. Huoli yhteisestä maailmasta ilmenee huolenpitona elämästä ja ympäröivästä maailmasta, luonnosta ja kulttuurista. Se ilmenee kunnioituksena muiden ihmisten tapoja ja elämisen muotoja kohtaan ja solidaarisuutena muita kohtaan.(Mts. 56).

3.2 Lähihoitajan ammattieettisten periaatteiden kuusi keskeistä teemaa

Teoksessa Lähihoitajana yhteiskunnassa Pursiainen määrittelee Hoitotyön etiikan perustuvan kuuteen keskeiseen teemaan:1) ihmisarvon kunnioittaminen ja ihmistä arvostava kohtaaminen, 2) itsemääräämisoikeus,3) oikeudenmukaisuus, 4) tasa-arvo, 5) vastuullisuus sekä 6) työyhteisö ja yhteiskunta. (Pursiainen 2011, 89.)

Ihmisarvon kunnioittamisen periaatteella ja arvostavalla kohtaamisella tarkoitetaan asiakkaan elämänkatsomusten ja arvojen kunnioittamista. Esimerkiksi sopisi eettisistä syistä valittu kasvisruokailu, jota asiakkaan arvojen kunnioittamisen vuoksi toteutetaan laitoshoidossa, vaikka kasvisruokailuun ei olisikaan ravitsemuksellisia tai hoidollisia perusteita. Itsemääräämisoikeuden toteuttamiseen liittyy asiakkaan valinnanmahdollisuuksien esilletuominen ja kannustaminen tekemään itsenäisiä arkipäivän valintoja. Se merkitsee myös toimimista asiakkaan tahdon mukaisesti.(Mts. 89). Asiakkaan ohjausta ja opastusta kuluttajana voidaan pitää siis hyvänä esimerkkinä itsemääräämisoikeuden toteuttamisena.

Oikeudenmukaisuuden periaatteen mukaan edellytetään, että hoitaja osaa kertoa asiakkaalleen hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Asiakkaan hyvinvoinnin edistäminen ja tarpeiden huomioiminen on hoitajan tehtävä, vaikka asiakas ei itse kykenisi vaatimaan itselleen kuuluvaa hyvää hoitoa. (Mts. 90). Kodinhoitotyössä siisti asuinympäristö ja esim. jätteistä huolehtiminen edistävät asiakkaan terveyttä.

Tasa-arvoisuuden toteuttaminen liittyy asiakkaan kunnioittamiseen hänen elämäntilanteensa, elämäkatsomuksensa tai taustansa vaikuttamatta asiaan. Varattomuus, heikot asunto-olot tai syrjäytyminen eivät voi olla tasa-arvoisen kohtelun tai kohtaamisen esteenä. Asiakslähtöisessä hoito- ja hoivatyössä asiakasta rohkaistaan, kunnioitetaan, hänen erilaisuutensa ja yksilöllisyytensä hyväksytään ja huomioidaan. (Mts. 36).

Työssään vastuullinen hoitaja sitoutuu ottamaan vastuun omasta työstään ja sen vaikutuksesta työyhteisöön, ympäristöön ja asiakkaaseen. Vastuullisuus merkitsee sellaisten työmentelmien osaamista ja hallintaa, jotka takaavat asiakkaan ja hoitajan turvallisuuden ja ehkäisevät riskien syntymistä hoito- ja hoivatyössä. Kestävän kehityksen toteuttaminen kuuluu vastuullisen hoitajan toimintatapaan. Työyhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä hoitajan tulee kehittää omaa toimintaansa ja tarjoamiaan palveluita asiakslähtöisemmäksi, laadukkaammaksi, tehokkaammaksi ja työyhteisön työkykyä tukevaksi. (Mts. 90). Osallistuminen työelämän kehittämiseen ja elinikäinen oppiminen ovat siten myös ammattieettistä toimintaa. Tehokkuus ja laatu voivat merkitä esimerkiksi energiansäästön, kierrätyksen tai ruokapalvelujen kehittämistä. (Mts. 89–90).

Hoitajan eettisten periaatteiden kokonaisuutta ohjaavat muun muassa seuraavat lait:

Perustuslaki on yleisten kansalaisvapauksien, kuten sanan-, uskonnon- ja omantunnonvapauden oman kielen ja kulttuurin oikeuden ja yleisen tasa-arvon pohjana. (Suomen perustuslaki 7§)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista määrittelee itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta seuraavasti: Potilaan hoidon on tapahduttava yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Hoidon tulee siten vastata potilaan tahtoa. Potilaan hoidon sisällöstä ja hoitopäätöksistä tulee keskustella potilaan, hänen laillisen edustajansa tai lähiomaisensa kanssa. Tavoitteena tulee olla lääketieteellisesti hyväksyttävä hoito potilaan edun mukaisesti. Esimerkiksi ekologisuutta toteutetaan työssä siten, että asiakkaan arvoja, ajattelua ja mielipidettä kunnioitetaan, kuitenkin niin että hänen hoitonsa toteutuu lääketieteellisesti mahdollisimman hyvin. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista, 6§)

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä säättää ammattieettisestä velvol-

lisuudesta työskennellä muun muassa: terveyden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi, sairauksien ehkäisemiseksi sekä sairaiden parantamiseksi ja heidän kärsimysten lieventämiseksi.

Terveydenhuollon ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyt ja kokemukseräisesti perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti. Hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään koulutustaan. Ammatti toiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koituvat hyödyt ja sen mahdolliset haitat.

(Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559. 15 §) (Pursiainen 2011, 93–99)

3.3 Kestävä kehitys osana eettisen hoitotyön perustaa

Ensimmäisen tunnetun määritelmän kestävästä kehityksestä esitti YK:n asettama Brundtlandin Komissio: Kestävä kehitys on ”kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken väestön tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa”. (Euroopan komissio 2011 Dolceta- kuluttajakasvatusta verkossa)

Kestävä kehitys perustuu sekä yksilöiden että yhteiskunnan valintoihin ja päätöksen tekoon. Taustalla vaikuttavat arvot, asenteet, kokemukset sekä tieto. Kestävä kehitys on monimuotoinen ilmiö, jonka osa-alueita ovat ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys.

Ekologisen kestävyuden ajatus perustuu mm. luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja ilmastonmuutoksen hidastamiseen. Pyrkimyksenä on siten tuotannossa ja kulutuksessa aiheuttaa mahdollisimman vähän luonnon ja ympäristön kuormitusta. Eettisenä perustana ekologiselle kestävyydelle on hyvien elämisen mahdollisuuksien takaaminen kanssaihmisille ja tuleville polville.

Ekologisen kestävyuden edistämiseen voidaan hoitotyössä vaikuttaa monin tavoin. Jätteiden määrän ja niiden lajitteluun voidaan kiinnittää huomiota. Myös asiakkaita voidaan ohjata vastuullisessa jätehuollossa. Hoidossa ja huolenpidossa kiinnitetään huomiota ekologiseen ruoan tuotantoon ja

kulutukseen, ruokaa ei tuhlaata ja ruokajätteet kompostoidaan. Hoitotyössä kiinnitetään huomiota kertakäyttöisten tuotteiden käyttöön, siten että aseptinen ja hygieeninen työn laatu ei heikkene. (Pursiainen 2011, 80).

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden toteuttamista työssä ja elämässä. Näkökulma voi olla suomalaista yhteiskuntaa arvioiva, tai se voi olla maailmanlaajuinen. Suomalaisessa yhteiskunnassa epätasa-arvoisuus voi näkyä esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden alueellisena saatavuutena, tai taloudellisten resurssien puutteena hankkia erityispalveluita. Sosiaali- ja terveysalan peruspalveluiden saajina suomalaisten asema on turvattu, verrattuna esimerkiksi kehitysmaiden ihmisiin. (Mts. 81).

Kulttuurinen kestävyys liittyy erilaisten kulttuurien ja tapojen säilyttämiseen ja kunnioittamiseen. Kulttuurilla on keskeinen merkitys yhteisöllisyyden, turvallisuuden ja henkisen hyvinvoinnin luojana. Ihmisten liikkuminen ja maahanmuutto on haastavaa sekä kulttuurien säilymisen että muuttumisen kannalta. Hoitotyön arvopohjan mukaan sekä vieraisiin tapoihin ja arvoihin että omaan kulttuuriimme suhtaudutaan kunnioittavasti ja arvostavasti. (Mts. 82).

Yhteiskunnan kannalta taloudellinen kestävyys merkitsee omavaraisuutta. Taloudellisesti suotuisa kehitys on merkittävä tekijä päätöksenteossa. Yhteiskunnan talouden menestymisellä on merkitystä hyvinvointipalvelujen tuottamisessa ja tarjonnassa kansalaisille. Taloudellinen kehitys ei voi olla ristiriidassa ekologisen kehityksen kanssa. Tuloksellinen kestävä työskentely on mahdollista tekemällä kustannustehokkaita ratkaisuja sekä yksilönä, että työyhteisönä. Pursiainen mainitsee seuraavia pitkällä tähtäimellä kustannuksia säästäviä toimia hoitotyössä: sairauksien syntymistä ehkäisevä työ, sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen, kuntouttavan työotteen käyttö ja edullisten ja ekologisten valintojen tekeminen erilaisissa hankinnoissa. (Mts. 82–83).

4 KULUTTAMINEN

4.1 Eettinen ja vastuullinen kuluttaminen

Artikkelissaan ”Eettisen kuluttamisen monet merkitykset” Maria Pecoraro määrittelee eettisen kuluttamisen eräänlaiseksi yläkäsitteeksi, jonka piiriin mahtuu erilaisia kuluttamisen periaatteita, käsityksiä ja arvoja. Useisiin tutkimuksiin viitaten Pecoraro määrittelee eettisen kuluttamisen sellaisiksi kuluttajan tekemiksi valinnoiksi, joissa hän ottaa huomioon kulutuspäätöksensä seuraukset ympäristölle, eläimille ja ihmisille. Näin eettinen kuluttaja on kiinnostunut kuluttamisen aiheuttamista seurauksista ympäröivään maailmaan. Eettinen kuluttaja nähdään tiedonhaluisena, kiinnostuneena ja aktiivisena toimijana. Eettisiä kuluttajilla on erilaisia arvoja tai päämääriä kuluttamisensa suhteen ja valintojen taustalla voi olla poliittisia, henkisiä, ekologisia tai sosiaalisia lähtökohtia.

Jokapäiväinen elämä muokkaa kuluttajan arvoja ja pyrkimyksiä, eivätkä arvot pysy samanlaisina. Kuluttajien arkiset kulutuspäätökset ja valinnat perustuvat yhä enemmän subjektiivisiin lähtökohtiin ja lisääntyneeseen valinnanvapauteen. (Pecoraro 2009, 2.)

Leena Haanpää määrittelee vastuullisen kuluttamisen käsitettä artikkelissaan ”Vastuullinen kuluttajuus ja ympäristömyönteisyys kulutusasenteissa”. Vastuullinen kuluttaminen sisältää ympäristövastuullisen, eettisen ja poliittisen kuluttajuuden. Haanpää määrittelee:

”Se, mitä pidetään eettisenä kulutuksena, liittyy läheisesti ympäristövastuulliseen ja poliittiseen kulutukseen sekä päinvastoin. Ympäristövastuullinen ja kestävä kulutus perustuu rationaaliseen valintaan, jossa valintapäätöksen keskiössä ovat kulutuksen ympäristövaikutukset. Yhteiskuntavastuuajattelun yleistymisen myötä kulutus- ja valintapäätöksiin liittyy myös yhä useammin vaatimuksia sosiaalisista, kulttuurisista ja taloudellisista vaikutuksista.” (Haanpää 2009, 69.)

Haanpään mukaan esimerkiksi reilun kaupan tuotteiden kulutuksella edistetään usein sekä eettisiä, että ympäristöasioita. Vastuullisen ja eettisen kuluttamisen yhteydessä Haanpää viittaa myös yritys vastuun käsitteeseen. Sitä voidaan kuvata sekä kapeana taloudellisiin päämääriin tähtäävänä yhteis-

kuntavastuuna, tai laajana yhteiskuntavastuuna, jolloin otetaan huomioon myös yritysten työvoima- ja ympäristövastuukysymykset.(Haanpää 2009, 69).

4.2 Altruistinen näkemys eettisestä kuluttamisesta

Maria Pecoraron mukaan altruistinen näkemys eettisestä kuluttamisesta merkitsee kuluttajan pyrkimystä toimia pyyteettömästi edistäen hyvyyden ja oikeudenmukaisuuden toteutumista jokapäiväisessä elämässä. Eettisen kuluttajan tavoitteena on vaikuttaa arkisilla ostopäätöksillään ympäristön, eläinten ja ihmisten hyvinvointiin, eikä hän tavoittele toiminnallaan henkilökohtaista hyötyä. (Pecoraro 2009, 4)

Pecoraron altruistinen kuluttamisen määritelmässä ihmisen toiminnan eettiset perusteet ovat yhtenevät aiemmin esitettyyn hoitotyön etiikan altruistisen perustelun kanssa.

Eettisen kuluttamisen termiä käytetään, kun pyritään kuvaamaan yksilön eettisiin altruismiperiaatteisiin perustuvaa kuluttajakäyttäytymistä. Näiden periaatteiden mukaan kuluttaja toteuttaa humaaneja arvoja arkielämässään, edistää hyvinvointia ja suojelee luontoa. Taustalla on individualistinen ihmiskäsitys ja maailmankuva, eurooppalainen humanismi, sekä myös velvollisuus- ja hyve-etiikka. Välittäminen toisista ihmisistä ja ympäristöstä laajenee omaa elinpiiriä laajemmalle, esimerkiksi ruoantuotannon alkulähteille. Tähän välittämiseen voi myös liittyä syyllisyydentunteita omasta hyvinvoinnista, kun muualla maailmassa hyvinvointia ei ole saavutettu. Henkilökohtaisella kuluttamisella pyritään kulutuksen negatiivisten vaikutusten vähentämiseen, ja siten luodaan hyveellisen ja oikeamielisen kuluttajan omakuvaa. (Pecoraro 2009, 4-5)

Eettisen kuluttamisen tavoitteena voi olla myös kuluttajan oman ja muiden ihmisten terveyden ja turvallisuuden ylläpito, sekä erilaisten yhteiskunnassa ja ympäröivässä maailmassa olevien riskien hallinta. Kuluttajan terveyden ja turvallisuuden nimissä suositaan esimerkiksi luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita. Terveys- ja turvallisuuskysymykset koetaan kuluttajien keskuudessa henkilökohtaisina arkielämän kysymyksinä. Utilitaristisen seurau-

musetiikan mukaan tavoitteena eettisessä kuluttamisessa on tuottaa mahdollisimman paljon hyvää mahdollisimman monelle ihmiselle. (Pecoraro 2009, 5–6)

Meri Torniainen pitää utilitarismia keskeisenä suuntauksena pohdittaessa eettisiä kysymyksiä. Mitä parempia kuluttamisen vaikutukset ovat yhteisön hyvinvoinnin kannalta, sitä parempia ovat valitut toimintatavat. Toiminta perustuu siten hyötyajatteluun. Toisaalta Torniainen näkee ongelmallisena sen, että nykyihmisen sitoutuminen yhteisöönsä ja sen hyvinvoinnin edistämiseen on heikentynyt, ja tilalle on tullut henkilökohtaisista lähtökohdista syntyvä kulutus-käyttäytyminen. (Torniainen 2010, 7)

4.3 Kestävä kehitys ja kuluttaminen

Kestävän kehityksen mukainen kulutus tarkoittaa globaalia kehitystä kohti parempaa tulevaisuutta. Kestävän kehityksen tarkoituksena on turvata sekä nykyihmiselle että tuleville polville hyvät elämisen mahdollisuudet maailmanlaajuisen yhteiskunnallisen muutoksen seurauksena. Kestävän kehityksen ajattelussa kuluttajia ohjataan yhteiskunnan, viranomaisten ja asiantuntijoiden taholta tekemään kestäviä ja eettisiä valintoja. Tavoitteena on kehittää hyvinvointivaltiota, jossa merkittäviä tekijöitä ovat taloudellinen kasvu, innovaatiot ja kilpailukyky. Hyvinvointivaltion kansalaiset saavat informaatiota, ohjausta ja koulutusta eettisestä kuluttamisesta. (Pecoraro 2009, 8–9)

4.4 Kuluttajakansalaisuus

Euroopan komission kuluttajakasvatuksen internet-tietopakettissa määritellään kuluttaja kansalaisuus seuraavasti:

”Kuluttajakansalaisuus tarkoittaa sitä, että yksilö kuluttajan roolissaan aktiivisesti ottaa osaa yhteiskunnan kehittämiseen ja parantamiseen ja huomioi siinä eettisiä tekijöitä, erilaisia näkökulmia, maailmanlaajuisia prosesseja sekä tulevaisuudennäkymiä. Siihen liittyy vastuun ottaminen kestävästä kehityksestä maailmanlaajuisesti, alueellisesti, kansallisesti ja paikallisesti myös silloin, kun turvataan yksilön omia tarpeita ja hyvinvointia.” (Dolceta- kuluttajakasvatusta verkossa 2011)

Suomalaisessa kuluttajapoliittisessa keskustelussa nähdään kuluttaja aktiivi-

senä ja vastuullisena kansalaisena, kuluttajakansalaisena. Kuluttaja- poliittisessa ohjelmassa 2004- 2007 kuluttajakansalaista kuvataan omien valmiuksien sekä vastuullisten ja kestävien kulutustapojen edistäjänä, oman hyvinvointinsa vastuullisena turvaajana omassa kotitaloudessaan, sekä ostajana että asiakkaina markkinoilla, ja lisäksi vaikuttavana ja aktiivisena kansalaisena yhteiskunnassa. (Sarlio- Siintola 2007, 32–33.)

Evalle laatimassaan raportissa ” Kuluttajakansalaiset tulevat!” Tutkijat Ilkka Halava ja Mika Pantzar esittävät kuluttajakansalaisen toiminnalle kolme keskeistä piirrettä:

- Kuluttajan valinnat perustuvat pääosin yksilön omiin intresseihin ja omiin tarpeisiin.
- Kuluttajat ovat tietoisia valintojensa merkityksestä monien mahdollisuuksien edessä. Esim. hinta- ja laatu-tietoisuus sekä itse-kuri kuluttajan markkinoilla nähdään taloudellisena hyveenä.
- Kuluttaja ei voi välttyä valintojen tekemiseltä. Markkinoilla valinnan vapaus on lisääntynyt, mutta toisaalta osallistuminen kulutusyhteiskunnan toimintaan ei ole vapaavalintaista. (Halava & Pantzar 2010, 13).

Työ suomalaisten identiteetin rakentajana on muuttunut. Kuluttajakansalaiselle työ on yksi henkilökohtaisen elämän rooli muiden joukossa. Halava ja Pantzar toteavat, etteivät työurat enää kestä yhtäjaksoisina eläkkeelle asti. Työelämä ei välttämättä sido vuosiksi, vaan työmarkkinoilla liikutaan henkilökohtaisen elämään ja vapaa-aikaan sopivien muutosten mukaan. (Halava & Pantzar 2010, 26)

Kuluttajakansalaisen rooli merkitsee sitä, että yksilö toimii kuluttajana kaikissa erilaisissa toiminta- ja elinympäristöissään. Kuluttajana toimitaan niin työntekijänä, työnjohtajana, elintarviketuottajana, perheenjäsenenä, jne. Kuluttamiseen liittyviä päätöksiä tehdään vuorovaikutteisesti ja yhteisesti niin kuluttajana, yrityksenä tai julkisyhteisönä. Tämän yhteistyön tavoitteena on saada aktiiviset ja vastuulliset kuluttajat käyttämään vaikutusvaltaansa. (Sarlio – Siintola 2007, 33.)

Eeva-Riitta Seies kuvaa osuvasti kuluttajakansalaisuutta talouselämälehden artikkelissaan ”Työn sankari olet sääliittävä”:

”Kuluttajakansalainen shoppailee työelämässä samaan tapaan kuin marketissakin. Hän valitsee vain sen mitä tahtoo. Valinnan mahdollisuudet voivat näyttää jopa rajattomilta. Niille valinnat ovat helpompia, jotka eivät edellisten sukupolvien tapaan arvosta materian keräämistä. Elämä rytmittyy työjaksoista ja vapaista oman tahdon mukaan. Arki ja harrastukset ovat entistä tärkeämpiä.” (Seies 2010.)

Seies’llä on vapautta ja yksilöllisyyttä korostava näkemys kuluttajakansalaisesta. Kirjoittajan mukaan yhtenäiskulttuuria on yhä vähemmän myös työelämässä. (Seies 2010.)

4.5 Ihannekuluttaja

Artikkelissaan ”Kuluttamisen hyveestä” hyvinvointiyhteiskunnassa Sari Sarlio-Siintola on lähtenyt rakentamaan ihannekuluttajan muotokuvaa. (Sarlio-Siintola 2010) Ihannekuluttajalla pitäisi olla runsas kuluttamisen halu, joka kohdistuu yksityisiin tuotteisiin ja palveluihin ja niukka kulutustarve julkisiin palveluihin nähden ja erityinen kyky ja halu kestäviin talouskasvua tukeviin kulutusvalintoihin.

Sarlio-Siintolan näkemyksen mukaan ihannekuluttaja kykenee ohjaamaan vaipailla ja eettisillä valinnoillaan yritysten toimintaa vastuullisempaan suuntaan. Ihannekuluttaja havaitsee kuluttajavalintoihin liittyvät taloudelliset, ekologiset ja sosiaaliset sidonnaisuudet. Kuluttajakansalaisena hän valitsee tuotteista ympäristöystävällisimmät, sen jonka tuotanto on työntekijän kannalta oikeudenmukaista, hän on tietoinen tuotteen elinkaaresta ja omien valintojensa vaikutuksesta muiden kuluttajakansalaisten elämään.

Sarlio-Siintola esittää, että tämän päivän hyvinvointiyhteiskunnassa on mahdollista toimia kuluttajakansalaisena, ”joka tekee vastuullisia päätöksiä koko yhteiskunnan hyvinvoinnin takaamiseksi samalla omaa hyötyään tavoitellen”. (Sarlio-Siintola 2010)

4.6 Tulevaisuuden lähihoitaja kuluttajakansalaisena

Opetushallitus on laatinut ”Osaava lähihoitaja 2020” kehittämisstrategian, jossa esitellään tulevaisuuden lähihoitajatyön osaamisalueet. Yksi osa-alueista määrittelee lähihoitajan kestävästä kehitystä edistävän osaamisen. Osa-alue on nimetty ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävästä kehitystä edistävä hoito-, huolenpito- ja kasvatustyö. Nykyisin voimassa olevassa opetussuunnitelmassa kestävä kehitys on määritelty elinikäisen oppimisen avaintaidoksi, eikä sitä ole tarkemmin avattu. Uudessa strategiassa kestävästä kehitystä painotetaan asiakkaan ja potilaan elämänlaadun parantamisessa ja työntekijän työhyvinvoinnin edistämässä.

Lähihoitajan työ sisältää tulevaisuudessakin asiakkaan tai potilaan perustarpeiden tyydyttämisen ja arjen toimintojen turvaamisen, hoitotoimenpiteiden tekemisen ja lääkehoidon toteuttamisen. Merkittäviä työn osa-alueita ovat palveluohjaus, hyvinvointiteknologian hyödyntäminen ja itsestä huolenpidon edistäminen. Strategiassa kestävä kehitys nousee entistä merkittävämmäksi osaamistavoitteeksi tulevaisuuden lähihoitajatyössä. Ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävästä kehityksen arviointiin liittyy sekä suomalaisen yhteiskunnan lähitulevaisuuden kehitys että maailmanlaajuinen kehitys.

Hyvä- ja huono-osaisuus jakaa kansalaisia. Asiakkaan näkökulmasta lähihoitajan työn tulee kestävästi parantaa elämänlaatua, edistää terveyttä, tukea perheitä ja hyviä ihmissuhteita. Sen tulee edistää työturvallisuutta ja asiakas- ja potilasturvallisuutta, hyödyntää uutta hyvinvointiteknologiaa ja kehittää avopalveluita. Haasteita tuovat asiakkaiden ja potilaiden vaatimus- ja tietotason kasvu palveluiden ja tuotteiden kuluttajina. (Hakala, Tahvanainen & Siro 2011, 72–73). Loppupäätelmänä strategiassa todetaan, ”että kaikki lähihoitajan tekemä hoito-, huolenpito- ja kasvatustyö edistää kestävästä kehitystä”. (Mts. 92)

5. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄ

5.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää hoitoalan ammattihenkilöiden suhtautumista ammattietiikkaan ja sen kautta kestävään kehitykseen, kestävään ja vastuulliseen kuluttamiseen. Teoksessa ” Ihmisen hyvä” todetaan, että työntekijänä ihmiset eivät voi toimia vain henkilökohtaisten arvojensa tai päämääriensä perusteella, vaan eettiset ammattisäännöt ohjaavat hänen toimintaansa. Monimutkaistuva yhteiskunta ja työelämä saavat ihmiset kaipaamaan jonkinlaista ohjaavaa sääätelyä ammatillisessa toiminnassa. (Vuori-Kemilä, Lindroos, Nevala & Virtanen 2005, 34)

Ammattieettisillä kysymyksillä haluan selvittää vastaajien omia käsityksiä eettisestä toiminnastaan työelämässä. Kysymykset perustuvat ammattietiikan peruskäsitteisiin. Kestävää kehitystä voidaan toteuttaa työyhteisöissä, yhteiskunnassa sekä yksityiselämässä. Eettisyys on siinä keskeinen elementti. Toisessa kysymyssarjassa selvitetään vastaajien käsityksiä kestävästä kehityksestä toteuttamismahdollisuuksista omassa työssä.

Henkilökohtaista kuluttamista koskevissa kysymyksissä selvitetään vastaajien ajatuksia omasta kulutuksestaan ja sen suhteesta kestävään kehitykseen ja eettiseen kuluttamiseen. Tavoitteena on asettaa kysymykset siten, että eri kysymysryhmien vastauksia voidaan verrata toisiinsa.

5.2 Tutkimusmenetelmän valinta, otanta sekä luotettavuus

Tutkimus on toteutettu käyttämällä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tässä tapauksessa kyseessä on suunnitelmallinen kyselytutkimus, jossa aineisto kerätään tutkimuslomaketta käyttäen. Määrällisessä tutkimuksessa tutkimustuloksia kuvataan numeerisessa ja tilastollisessa muodossa. Usein tutkimukseen sisältyy myös syy- ja seuraussuhteen analysointia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 135–136.) Tässä tutkimuksessa tutkimustieto on kerätty itse. Tutkimushaastattelu on laadittu Webropol-kyselyä käyttäen. Tutkimus on tehty sähköpostikyselynä.

Tutkimuksessa on käytetty strukturoitua kyselylomaketta, jossa kysymyksiin on mielestäni helppo ja nopea vastata. Kyselylomake on monipuolinen tutkimusväline, kun tutkimuskohteena on esimerkiksi vastaajan tietotaso, käyttäytyminen, toiminta, arvot, asenteet, käsitykset ja mielipiteet. Kysymykset voivat olla joko avoimia kysymyksiä, valinta- tai monivalintakysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 135–136.)

Vastaajiksi pyysin sosiaali- ja terveysalalla työssä käyviä henkilöitä, jotka osallistuivat Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen Sosiaali- ja terveysalan lisä- ja täydennyskoulutuksen kursseille syys–lokakuussa 2011. Esittelin tutkimustani ja kyselyäni lyhyesti kursseilla olleille henkilöille. Tutkimuksen vastaajiksi valikoituivat ne kurssilaiset, jotka antoivat käyttööni sähköpostiosoitteensa. Kysely lähetettiin 37 sähköpostiosoitteeseen, joista kyselyyn vastauksia tuli 29 henkilöltä. Palauttamattomia kyselyitä on 8 kpl, joista kahden vastaajan sähköpostiosoitteen järjestelmä ilmoitti virheelliseksi. Vastaamatta kyselyyn on jättänyt 35:sta kyselyn saaneesta 6 henkilöä (17,14 prosenttia). Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat vastanneet kyselyn kysymyksiin hyvin, vain muutamiin yksittäisiin kysymyksiin oli joku vastaaja jättänyt vastaamatta.

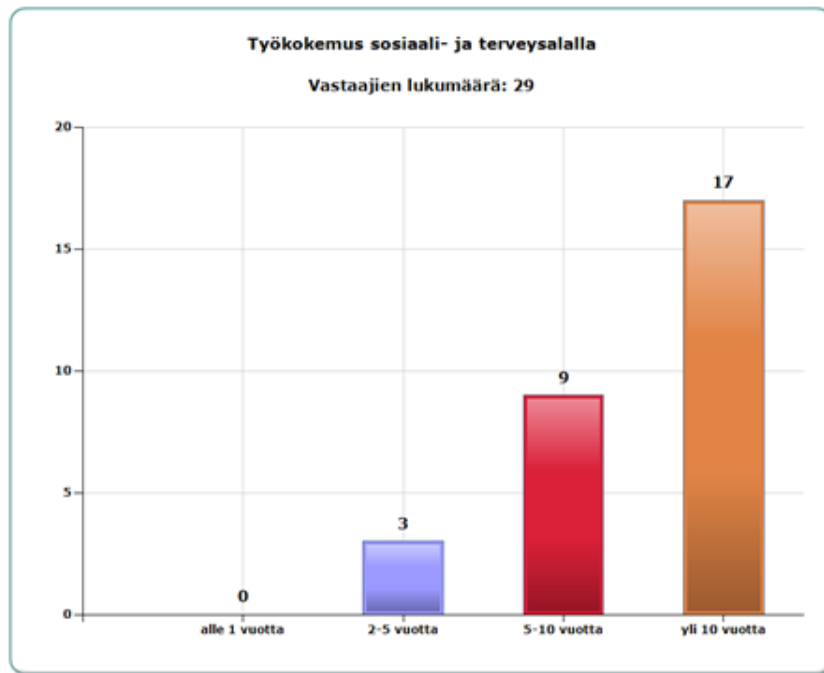
Tämän tutkimuksen kyselylomake (liite 1) ja Webropol-raportti (liite 2) esitetään kokonaisuudessaan liitetiedostoina.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Vastaajien taustatiedot

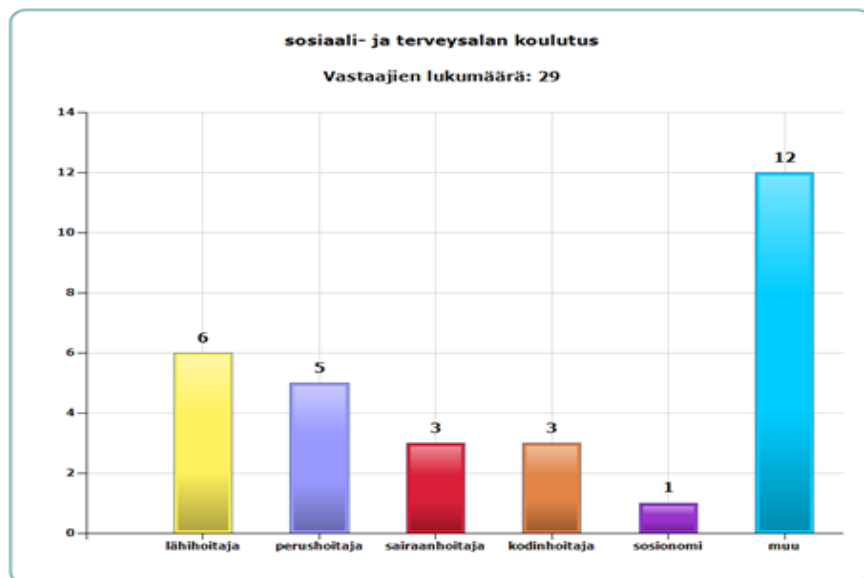
Sukupuolijakaumaltaan kyselyyn vastanneista naisia oli 88,9 prosenttia. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n tilastoraportissa 28/2011 ”Kuntien terveys- ja sosiaalipalvelujen henkilöstö 2010” – tilastossa alan henkilöstöstä kaikkiaan naisia oli 91,2 prosenttia ja miehiä 8,8 prosenttia. (THL:n tilastoraportti 28/2011). Vastanneiden sukupuolijakauma noudattaa näin ollen alan yleistä jakaumaa.

Työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta vastanneilla oli pääosin yli 5 vuotta. (Kuvio 1) Ammattieettinen näkökulma selkenee yleensä työkokemuksen myötä, joten kyselyn kannalta vastaajien pitkä työkokemus on eduksi.

KUVIO 1 Työkokemus sosiaali- ja terveysalalla

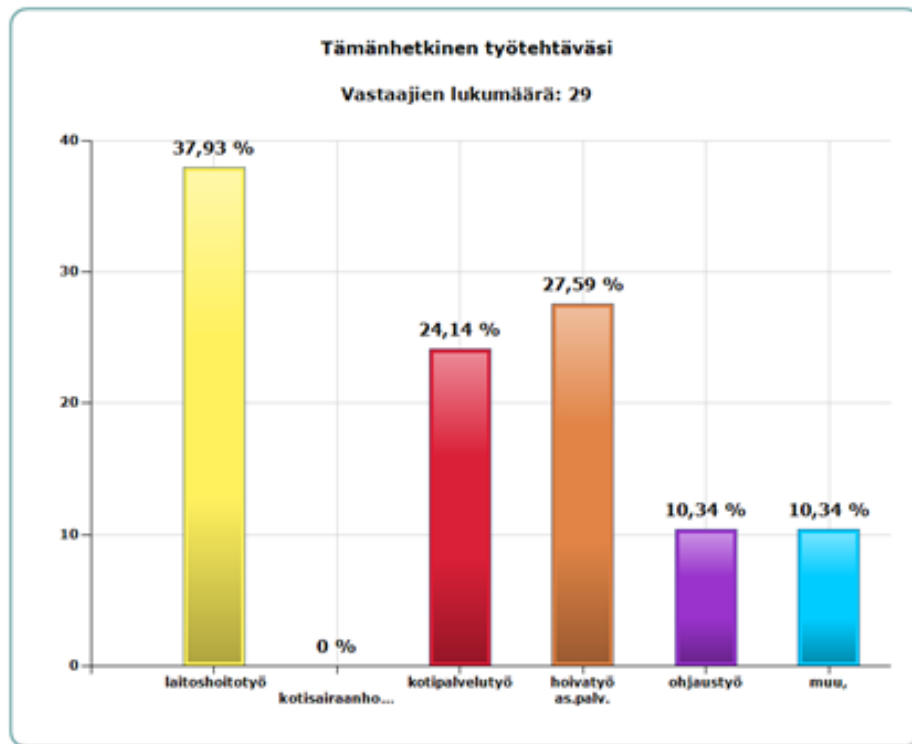
lältään 40– 59 vuotiaisiin vastaajista sijoittui 65,5 prosenttia. Koulutukseltaan vastaajat olivat sosiaali- ja terveysalan jonkin peruskoulutuksen suorittaneita.

KUVIO 2. Sosiaali- ja terveysalan koulutus

Vastaajien käyttämiä ammattinimikkeitä (Kuvio 2) olivat lähihoitajan, perushoitajan, sairaanhoitajan, kodinhoitajan sosionomin lisäksi, (kohdassa muu) muun muassa. apuhoitaja, kotiavustaja ja perhepäivähoitaja. Viidellä vastaajalla oli nimikkeenä lähihoitajaopiskelija, koska he ovat oppisopimuskoulutuksessa täydentämässä aiemmin alalta hankittua peruskoulutusta. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli 4 henkilöä, jotka olivat 3 sairaanhoitajaa ja sosionomi.

Vastaajat työskentelevät perushoitotyön erilaisissa tehtävissä. (Kuvio 3) Laitoshoidon sektorilla työskentelee 37,93 prosenttia vastaajista, kotipalvelutyössä 24,14 prosenttia ja hoivatyössä asumispalveluissa 27,59 prosenttia, ohjaustyössä 10,34 prosenttia ja muussa hoitotyössä 10,34 prosenttia (ryhmäperhepäivähoidossa, kotihoidossa). Näin ollen vastaajien työtehtävät edustivat kattavasti lähihoitajien työtehtäviä.

KUVIO 3. Tämänhetkinen työtehtäväsi

Hoitotyön etiikkaa koskevat kysymykset

Vastaajat pitivät hoitotyön etiikan periaatteita erittäin keskeisinä arvoina arki-työssään. 75,9 prosenttia vastaajista piti niitä hyvin tärkeinä ja melko tärkeinä niitä piti 24,1 prosenttia, eikä muita vastausvaihtoehtoja ollut valittu. Hoitotyön etiikkaa koskevat kysymykset oli muotoiltu vastattavaksi pääosin neliportaisilla väittämillä: ”en ollenkaan”, ”vähän”, ”hyvin” ja ”erittäin hyvin”.

Ihmisarvon kunnioittaminen ja asiakkaiden kohtaaminen koetaan tärkeiksi ja hyvin toteutuviksi periaatteiksi ja vastaukset asettuivat vaihtoehtoihin ”erittäin hyvin” ja ”hyvin”. Jopa 89,3 prosenttia katsoo voivansa edistää hyvän hoidon toteutumista työssään. 28:sta kysymykseen vastanneesta vain kolme kokee voivansa edistää hyvän hoidon toteutumista vain vähän. Jonkin verran kriittisempiä arviointeja kohdistui asiakkaiden itsemääräämis-oikeuden, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon toteuttamiseen. Noin viidennes vastaajista vastasi kysymyksiin ”miten hyvin voin edistää tasa-arvon toteutumista työssäni” ja ”miten hyvin voin edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista arkityössäni” vaihtoehdolla ”vähän”. Itsemääräämisoikeuden edistämiseen vaihtoehtoon ”vähän” valitsi jopa 31 prosenttia vastaajista.

Kun arvioidaan asiakkaiden mielipiteen, vakaumuksen ja päätöksenteon kunnioittamisen periaatteen totuttamista $\frac{3}{4}$ vastasi ”hyvin” ja ”erittäin hyvin”, mutta $\frac{1}{4}$ vastasi ”vähän”. Näistä asiakkaan päätöksenteon kunnioittaminen arvioitiin vaikeimmaksi, koska 35,7 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon ”vähän”. Kaiken kaikkiaan eettistä toimintaansa arvioidessaan vastaajat kokivat voivansa toimia joko hyvin tai erittäin hyvin.

Kestävän kehityksen merkitys ammattityössä

Kysymykseen ”olen joutunut pohtimaan kestävän kehityksen merkitystä hoitotyössäni” vastaukset jakoutuivat kahden vaihtoehdon kesken. 37,9 prosenttia vastanneista valitsi vaihtoehdon vähän ja 62,1 prosenttia valitsi paljon. Kestävän kehityksen ja ammattityön suhdetta kysyttiin vastausväittämin täysin erimieltä, melko erimieltä, melko samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Kestävän kehityksen mukainen toiminta työssä nähtiin ammattietiikan velvoitteeksi.

89,6 prosenttia vastaajista kertoi olevansa asiasta joko täysin samaa mieltä, tai melko samaa mieltä. Vastaajista 67,9 prosenttia ilmoittaa noudattavansa kestävä kehityksen periaatetta työssään joko melko paljon tai paljon.

Mielenkiintoista on kuitenkin, että 63,0 prosenttia vastanneista katsoo, että tieto kestävästä kehityksestä on muuttanut vastaajan toimintatapoja työssä vain vähän.

Kestävä kehityksen ja kulutuksen vähentämiseen liittyvän ohjelman, toiminta-periaatteiden tai sovittujen käytäntöjen olemassaolosta työpaikalla tiesi vain 33,3 prosenttia vastanneista. Jatkokysymykseen, mitä ne ovat, lueteltiin useimmin jätteiden lajittelu ja kierrätysohjeet. Muuten vastuksista on nähtävissä, että työyhteisöissä on vaihtelevasti erilaisia yksikkökohtaisia toimintaohjeita ja sovittuja käytäntöjä. Merkittävää on, että 66,7 prosenttia vastasi tähän kysymykseen, ettei työpaikalla ole sovittua käytäntöä kestävästä kehityksestä tai kulutuksen vähentämisestä.

Henkilökohtaista kuluttamista koskevat kysymykset

Kestävä kehityksen periaatteen vastaajat katsovat vaikuttavan henkilökohtaiseen kulutukseensa merkittävästi. Melkein 83 prosenttia vastaajista toteaa joko pyrkivänsä toimimaan kestävä kehityksen mukaan, tai toimivat omasta mielestään sen mukaisesti. Eettisessä hoitotyön ammatissa toimimisen vaikutus kuluttajana toimimiseen jakaa mielipiteet. Vajaa puolet on sitä mieltä että ammatti vaikuttaa kuluttamiseen vain ”vähän” tai ”jonkin verran”. 53,6 prosenttia vastanneista uskoo ammatin vaikuttavan joko ”melko paljon” tai ”paljon”.

Kysymykseen tiedon saannista kestävästä kehityksestä vastaukset vaihtelivat siten, että julkisesta mediasta, lehdistä, radiosta ja tv:stä sekä internetistä tietoa on saatavilla joko ”jonkin verran” tai ”riittävästi”, koska yli 20 vastaajaa 29:stä oli valinnut kyseessä olevat vaihtoehdot. Myös ammatillisen koulutuksen kautta tietoa saatiin vastaajien mielestä ”jonkin verran” tai ”riittävästi” eli yht. 65,5 prosenttia. Sen sijaan tiedon saanti oli vastaajien mielestä heikkoa työyhteisöstä ja ammattijärjestöiltä.

Luonnehtiessaan omaa kulutustaan vastaajat valitsivat annettuja vaihtoehtoja seuraavan taulukon mukaisesti.

TAULUKKO 1. Vastaajien näkemykset omasta kulutuksestaan

Omasta mielestäni kulutukseni on	vastausten määrä
taloudellisuutteen perustuvaa	21
henkilökohtaisiin tarpeisiin perustuvaa	19
kestävää kulutusta	12
eettisiin näkemyksiin perustuvaa	11
johdonmukaista	6
mielihaluihin perustuvaa	4
impulsiivista	0

Eettisen ja kestävän kehityksen toteuttaminen työssä ja henkilökohtaisessa kuluttamisessa

Olen laatinut liitetiedostoksi kyselylomakkeen kysymysten 18 ja 24 vastuksista yhdistetyn taulukon (liite 3). Vertaamalla tuloksia voidaan päätellä yleisesti, että vastaajat voivat käsityksensä mukaan toteuttaa eettistä ja kestävää kulutusta enemmän henkilökohtaisessa kulutuksessaan kuin työelämässä. Vastauksissa mm. erityisesti elintarvikehankinnat, energian kulutus, vedenkulutus, taloudellisten asioiden hoito toteutuvat eettisempänä ja kestävämpänä henkilökohtaisessa kulutuksessa kuin työelämässä. Painopiste henkilökohtaisen kulutuksen osalta on selkeästi vastausvaihtoehdoissa ”melko paljon” tai ”paljon”.

Työelämässä eettisen ja kestävän kulutuksen toteuttaminen tuottaa vaikeuksia muun muassa. elintarvikehankinnoissa, puhtaanapidossa, tekstiilienhankinnoissa ja -huollossa, taloudellisissa asioissa ja liikkumisessa. Näissä kohdissa vastaajat olivat valinneet vastausvaihtoehdokseen joko ”en ollenkaan” tai ”vähän”. Vastauksia selittänee se, että perustyötä tekevät hoitajat harvemmin vastaavat työpaikkansa hankinnoista tai taloudellisista kysymyksistä. Jätteiden lajittelu, kompostointi ja kierrätys sujuivat sekä työssä, että kotona kestävän kehityksen mukaan, koska näissä vastaukset olivat pääosin ”melko paljon” tai ”paljon”.

7 TULOSTEN TARKASTELU

Hoitotyön eettiset periaatteet tulevat esille arjen askareissa, kuten tavassa huolehtia asiakkaan ravitsemuksesta, antaa lääkkeitä tai huolehtia ihon ja suun hoidosta. Oleellista on, kuinka ihminen sairautessaan ja terveydessään kohdataan, eli miten tehdään potilaalle usein välttämättömästä hoito- ja huolenpitosuhteesta myönteinen ja toista arvostava ja kunnioittava. Kyse ei siis ole vain teoreettisista eettisistä periaatteista, vaan yksittäisten ammattilaisten kyvystä ja taidosta toteuttaa työtään eettisesti kestäväällä tavalla.

Tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää hoitohenkilökunnan suhdetta ammattietiiikkaan, sen kautta kestävään kehitykseen sekä kestävään ja eettiseen kuluttamiseen sekä työssä, että henkilökohtaisessa elämässä. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että kyselyyn osallistuneilla vastaajilla oli erittäin korkea ammattieettinen sitoutuminen työhönsä. Kestävää kehitystä pidettiin tärkeänä osana eettistä työtä ja toimintaa, ja valtaosa vastanneista totesi noudattavansa kestäväen kehityksen periaatetta työssään. Myös henkilökohtaisessa kulutuksessaan vastaajat kertoivat pyrkivänsä toimimaan kestäväen kehityksen mukaan. Tulosten valossa näyttäisi siis siltä, että hoitoalalla työskentelevät pyrkivät toimimaan kuluttajakansalaisina vastuullisesti ja eettisesti. Omaa kulutustaan arvioidessaan he arvioivat tärkeimmiksi kulutuksen lähtökohdiksi taloudelliset perusteet ja henkilökohtaiset tarpeet. Yksilöitäessä erilaisia kulutuksen osa-alueita kuten elintarvikehankinnat, puhtaanapito, energia, vesi, jätehuolto ym. kestävät ja eettiset valinnat tulevat vahvasti esille.

Kestävä kuluttaminen on laaja ja monisäikeinen asia. Siihen voidaan liittää ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys kulutuksessa. Erittäin työelämässä kestävää kehitystä ja kulutusta voitaisiin toteuttaa monin eri tavoin. Mielenkiintoista on että tutkimuksen perustella, tieto kestävästä kehityksestä ja kuluttamisesta on muuttanut vastaajan toimintatapoja työssä vain vähän. Pohdittavaksi jää ovatko työelämän toimintatavat ja käytänteet muodostuneet joko niin vakiintuneiksi, tai normatiivisiksi toimintatavoiksi, ettei yksittäisellä työntekijällä ole mahdollisuutta tai rohkeutta ryhtyä muuttamaan tai kyseenalaistamaan niitä. Kestäväen kehityksen toteutuminen sosiaali- ja terveys-

alan työpaikoilla olisi mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe, jonka voisi toteuttaa esimerkiksi jonkin julkisen alan työyhteisön tai yksityisen sektorin yrityksen työelämän kehittämishankkeena. Merkittävää on myös se, että monet vastaajista eivät vastusten perusteella olleet tietoisia työelämän toimintamalleista, ohjeista tai sovitusta käytännöistä. Myös tätä kysymystä voitaisiin tutkia tarkemmin.

Kuluttajakansalaisuus, kestävä ja eettinen kuluttaminen tulevat olemaan yhä keskeisempiä kaikille suomalaisille yhteisiä työelämä- ja kansalaistaitoja. Niiden perustaksi tarvitaan tietoa ja osaamista monenlaisista lähteistä. Tutkimustuloksista on nähtävissä, vastaajat saavat tietoa kestävästä kehityksestä ja kuluttamisesta eniten julkisen median kautta. Mielestäni kuluttamiseen liittyvä tieto julkisessa mediassa kohdistuu enimmäkseen yksityishenkilöiden kansalaistaitojen kehittämiseen ja yksityiseen kuluttamiseen. Ammatilliseen osaamiseen näitä kansalaistaitoja voi olla suoraan vaikea yhdistää. Tiedonsaanti on huomattavasti vähäisempää työelämän, koulutuksen tai ammattijärjestöjen kautta.

Myös yhteiskuntapoliittisesti kuluttajakansalaisuus on vahvistamassa otettaan. Se merkitsee kuluttajakasvatuksen lisäämistä eri koulutusasteilla. Väheksymättä julkisen median antaman tiedon laatua voidaankin katsoa, että ammatilliselle ja alakohtaiselle kuluttajaosaamisen vahvistamiselle on tarvetta. Uudessa ”Osaava lähihoitaja 2020” -strategiassa todetaankin, että osaamistarpeiden määrittelyn lähtökohtana on, että kaikki lähihoitajan tekemä hoito-, huolenpito- ja kasvatustyö edistää kestävästä kehityksestä. (Hakala ym. 2011,92)

8 POHDINTA

Kuluttajakäyttäytyminen on mielenkiintoinen ja monipuolinen tutkimuksen alue. Etiikka ja ihmisten eettinen arkipäivän kuluttaminen kiinnostavat minua henkilökohtaisesti. Koska työskentelen sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksessa opettajana ja opintojen ohjaajana, oli luontevaa kohdistaa tutkimukseni hoitoalan työntekijöiden eettiseen ajatteluun, toimintaan ja kuluttajakäyttäytymiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkimuksen opetussuunnitelma uudistettiin 2010 ja

olen oppilaitoksessamme osallistunut uuden suunnitelman paikalliseen suunniteluun ja toteutukseen. Tänä keväänä opetushallitus julkaisi ”Osaava lähihoitaja 2020”-perustutkintokoulutuksen kehittämisstrategian, jossa kestäväällä kehityksellä on nykyistä suurempi merkitys. Halusin lähteä selvittämään, miten tietoisuutta ja osaamista kestävästä kehityksestä ja eettisestä kuluttamisesta voitaisiin edistää tulevilla uudistuksilla.

Suunnitellessani tutkimustani asetin muun muassa seuraavia kysymyksiä: Kuinka tärkeäksi eettisyys koetaan hoitotyössä? Missä arjen työtehtävissä hoitaja voi toimia eettisesti ja toteuttaa eettisen kuluttamisen periaatteita? Toteutuuko eettinen kuluttaminen hoitotyöntekijän henkilökohtaisessa kuluttamisessa? Mistä hoitajat saavat tietoa kestävästä kehityksestä?

Sain tutkimukseni avulla mielestäni selkeitä vastuksia asettamiini tutkimusongelmiin. Etiikalla ja eettisellä toiminnalla on keskeinen merkitys hoitoalan työntekijöiden arvoissa ja asenteissa. He myös kokevat, että eettisyyden periaatteet edellyttävät kestävä kehityksen ja vastuullisen kuluttamisen mukaista toimintaa työssään. Kestävä kehityksen arvot ja asenteet ulottuvat myös henkilökohtaiseen kuluttamiseen, koska enemmistö tutkimukseen vastanneista pyrkii toimimaan periaatteen mukaisesti. Vastausten perusteella näyttäisi siltä, että eettinen hoitotyöntekijä kokee olevansa myös eettinen kuluttaja.

Kestävä kehityksen, eettisen ja vastuullisen kuluttamisen mukaiseen toimintaan työssä ja kotona tarvitaan monipuolista tietoa. Hain tutkimuksen kuluessa tietoa hoitoalalle tehdyistä kestävä kehityksen, ja ympäristönsuojelun ohjeista, ohjelmista ja strategioista. Olin yllätynyt siitä, miten vähän niitä löysin. Työpaikolla toimitaan kestävä kehityksen mukaan erityisesti jätehuoltoasioissa. Se on Suomessa selkeästi säädeltyä ja näistä kunnallisista säädöksistä ollaan hyvin perillä. Vastaajat kertoivat saavansa tietoa kestävästä kehityksestä ja kuluttamisesta lähinnä media kautta. Työpaikoilta ja ammattijärjestöiltä he eivät koe saavansa tietoa.

Kun tulevaisuudessa pyritään lähihoitajien eettisen ja kestävä työskenntelyn osaamisen kehittämiseen, keskeisessä asemassa on koulutuksen sisältöjen

kehittäminen, kuten uudessa strategiassa todetaan. Kestävän kehityksen ja kuluttajaosaamisen avaintaidot tulisi mielestäni ulottaa kattavasti ammatillisen osaamisen osa-alueisiin ja arvioinnin kohteisiin. Okka-säätiön oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerit - julkaisussa on selkeä esitys sosiaali- ja terveys-alan tutkintojen kestävän kehityksen näkökohdista, jotka soveltuvat kehitystyön pohjaksi. (Okka Säätiö 2010)

Koska kestävän kehityksen arvo lisääntyy lähivuosina yhteiskunnallisesti, olisi perusteltua tutkia mahdollisuutta toteuttaa opetussuunnitelmissa uudistus, jossa ympäristötieto siirrettäisiin tutkinnon perusteissa niin sanottujen yhteisten opintojen pakollisiin tutkinnon osiin. Näin kaikki ammattiin opiskelevat saisivat tasapuolisesti tietoa ympäristön hyvinvoinnista ja siitä huolehtimisesta.

Hoitoalan ammattijärjestöille, Julkisten ja hyvinvointialojen liitolle, JHL:lle, Suomen lähi- ja perushoitajaliitolle, Superille, ja Tehylle työntekijöiden ammattieettinen toiminta alalla on erittäin tärkeää. Mielestäni ammatti-järjestöjen tulisi olla kehittämässä myös alan työntekijöiden kestävän kehityksen ja eettisen kuluttamisen osaamista. Luomalla hoitoalalle omat strategiset tavoitteet ja toimintaohjelmat ammattijärjestöt voisivat olla mukana kehittämässä alalla jo työskentelevien tietoisuutta ja osaamista ja eettistä kuluttajakansalaisuutta, ja olla jopa rakentamassa Sari Sarlion kuvailemaa ihannekuluttajaa.

LÄHTEET

Euroopan komissio. 2011. Dolceta-kuluttajakasvatusta verkossa sivusto. Viitattu 20.10.2011.

<http://www.dolceta.eu/suomi/Mod5/Kestavan-kehityksen-maaritelma.html>

Haanpää, L. 2009. Vastuullinen kuluttajuus ja ympäristömyötäisyys kulutusasenteissa. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja. Viitattu 12.10.2011.

http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/5401/02_haanpaa_vastuullinen_kuluttajuus.pdf

Hakala, R., Tahvanainen, S. & Ikonen, T. ja Siro, A. 2011. OSAAVA LÄHIHOITAJA 2020. Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintokoulutuksen kehittämisstrategia. Raportit ja selvitykset 2011: 6. Opetushallitus .Viitattu 27.10.2011.

www.oph.fi/julkaisut/2011/osaava_lahihoitaja_2020

Halava, I. & Pantzar, M. 2010 Kuluttajakansalaiset tulevat! Miksi työn johtaminen muuttuu? Elinkeinoelämän valtuuskunnan raportti. 29.9.2010. Viitattu 18.10.2011.

<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/09/Kuluttajakansalaiset.pdf>

Helsingin seudun ympäristöpalvelut. 2010. Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymän HSY sivusto. Viitattu 23.10.2011.

<http://www.hsy.fi/jatehuolto/ohjeet/Sivut/default.aspx> ,

http://www.hsy.fi/jatehuolto/Documents/Fiksu/Toissa/Sosiaali%20ja%20terveys/parhaat_kaytannot_terveydenhuol_2010.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Kalkas, H. & Sarvimäki, A. 1995. Hoitotyön eettiset perusteet. 4. uud. p. Helsinki. Sairaanhoidtajien koulutussäätiö.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785

Okka Säätiö Oppilaitosten kestävä kehityksen sertifiointi. Oppilaitosten kestävä kehityksen kriteerit. Opetuksen arvioinnin tukimateriaali Sosiaali- ja terveysala. 8.9.2010. Viitattu 27.10.2011.

http://www.koulujaymparisto.fi/tiedostot/Ammatilliset/tukimateriaali/sosiaali_ja_terveysala.pdf

Pecoraro, M. 2009. Eettisen kulutuksen monet merkitykset. Kulutustutkimus. Nyt. Kulutustutkimuksen seura ry:n sivusto Viitattu 10.10.2011.

<http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2009/04/1pecoraro1-09.pdf>

Pursiainen, S. 2011. Lähihoitajana yhteiskunnassa 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Sarlio-Siintola, S. 2007 Kuluttaja kansalaisen vapaus ja suotuisa käytös suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Sosiaalietiikan progradu- tutkielma. Helsingin yliopisto, teologinen tiedekunta, systemaattisen teologian laitos. Viitattu 30.9.2011.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/21662/kuluttaj.pdf?sequence=2>

Sarlio-Siintola, S. 2010 Kuluttamisen hyveestä hyvinvointiyhteiskunnassa.

Hyvejohtajuus.fi johtajuusblogi, www.hyvejohtajuus.fi 17.5.2010. Viitattu

10.10.2011 <http://www.hyvejohtajuus.fi/2658/kuluttamisen-hyveesta-hyvinvointiyhteiskunnassa/>

Seies E. 2010 Työn sankari olet säälistävä Talouselämä. Artikkelijulkaistu 29.09.2010 . Viitattu 18.10.2011.

<http://www.talouselama.fi/tyoelama/tyon+sankari+olet+saalittava/a508342>

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, 2001. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma, lähihoitaja. Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja. 2010. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

THL:n tilastoraportti 28/2011. Kuntien terveys- ja sosiaalipalvelujen henkilöstö 2010". Liitetaulukko 2, Miesten ja naisten lukumäärät ja prosenttiosuudet kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä vuonna 2010. Viitattu 27.10.2011 http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Sosiaalipalvelut/henkilosto_kunta.htm

Torniainen M. 2010 Eettinen kuluttaminen - tieto ja asenne kuluttajan valinnoissa. Maisterin tutkielma kuluttajaekonomiassa maatalous-metsätieteiden maisterin tutkintoa varten. Helsingin yliopisto, taloustieteen laitos, kuluttajaekonomia. Viitattu 30.9.2011. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/16506/Gradu%2013.4.2010.pdf?sequence=1>

Vuori- Kemilä, A., Lindroos, S., Nevala, S. & Virtanen, J.A. 2005. Ihmisen Hyvä - Etiikka lähihoitotyössä -. Helsinki: WSOY

Äänekosken kaupungin sivusto: jätehuoltomääräykset, jäteopas ja lajitteluohjeet. Viitattu 23.10.2011.

(<http://www.aanekoski.fi/asukkaalle/asuminenjaympristo/jatehuolto/>)

Liite 1.Tutkimuksen kyselylomake:

Webropol

Sivu 1/4

Eettisyys, kestäväkehitys ja kuluttajakäyttäytyminen sosiaali- ja terveysalalla

1) Sukupuoli

 Nainen Mies

2) Työkokemus sosiaali- ja terveysalalla

 alle 1 vuotta 2-5 vuotta 5-10 vuotta yli 10 vuotta

3) Ikä

 19-29 vuotta 30-39 vuotta 40-49 vuotta 50-59 vuotta yli 59 vuotta

4) sosiaali- ja terveysalan koulutus

 lähihoitaja perushoitaja sairaanhoitaja kodinhoitaja sosionomi
 muu,

5) Tämänhetkinen työtehtäväsi

 Hoitotyö laitoshoidossa hoitotyö kotisairaanhoidossa kotipalvelutyö hoivatyö asumispalveluissa ohjaustyö
 muu,

Hoitotyö etiikkaa koskevat kysymykset

Hoitotyön etiikka perustuu kuuteen keskeiseen teemaan: 1) ihmisarvon kunnioittaminen ja ihmistä arvostava kohtaaminen, 2) itsemääräämisoikeus, 3) oikeudenmukaisuus, 4) tasa-arvo, 5) vastuullisuus sekä 6) työyhteisö ja yhteiskunta. (Pursiainen, 2011)

6) Kuinka tärkeinä pidät hoitotyön etiikan periaatteita omassa arkityössäsi

 sillä ei ole merkitystä vähemmän tärkeinä melko tärkeinä hyvin tärkeinä

7) Miten hyvin voin kunnioittaa asiakkaani ihmisarvoa ja kohdata asiakkaani arvostavasti arkityössäni

 en ollenkaan vähän hyvin erittäin hyvin

8) Miten hyvin voin edistää asiakkaani itsemääräämisoikeuden toteutumista arkityössäni

 en ollenkaan vähän hyvin erittäin hyvin

9) Miten hyvin voin edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista arkityössäni

 en ollenkaan vähän hyvin erittäin hyvin

10) Miten hyvin voin edistää tasa-arvon toteutumista työssäni

	en ollenkaan	vähän	hyvin	erittäin hyvin
asiakkaiden tasa-arvon toteutuminen	☐	☐	☐	☐
työyhteisön jäsenten tasa-arvon toteutuminen	☐	☐	☐	☐

11) Miten hyvin voin edistää asiakkaani kuulemistä työssäni

 en ollenkaan vähän hyvin erittäin hyvin

12) Miten hyvin voin arkityössäni kunnioittaa asiakkaani

	en ollenkaan	vähän	hyvin	erittäin hyvin
mielipidettä	☐	☐	☐	☐
vakaumusta	☐	☐	☐	☐
päätöksentekoa	☐	☐	☐	☐

13) Miten hyvin voin edistää hyvän hoidon toteutumista työssäni

en lainkaan vähän hyvin erittäin hyvin

Eettisyyden ja kestävän kehityksen vaikutus perustyötehtäviin

Kestävä kehitys perustuu sekä yksilöiden että yhteiskunnan valintoihin ja päätöksen tekoon. Taustalla vaikuttavat arvot, asenteet, kokemukset sekä tieto. Eettisesti ajatellen ekologisen kestävyuden tavoite on hyvien elämisen mahdollisuuksien takaaminen kanssaihmisille ja tuleville polville. Sosiaalinen kestävyys merkitsee niin kansallista kuin globaalia oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Kulttuurinen kestävyys merkitsee kunnioitettavaa ja arvostavaa suhtautumista sekä omiin että vieraisiin tapoihin ja arvoihin. Taloudellinen kestävyys merkitsee tuloksellista toimintaa kestävin menetelmin.

14) Olen joutunut pohtimaan kestävän kehityksen merkitystä hoitotyössäni

en ollenkaan vähän paljon erittäin paljon

15) Ammattietiikka velvoittaa minua työskentelemään kestävän kehityksen mukaan kaikissa työtehtävissä

täysin eri mieltä pääosin eri mieltä pääosin samaa mieltä täysin samaa mieltä

16) Kestävän kehityksen periaatteita on vaikea noudattaa työssä

eri mieltä melko eri mieltä melko samaa mieltä samaa mieltä

17) kestävän kehityksen periaatteet hankaloittavat työ tekemistä

eri mieltä melko eri mieltä melko samaa mieltä samaa mieltä

18) Voin toteuttaa työssäni eettistä ja kestävää kehitystä

	en ollenkaan	vähän	melko paljon	paljon
ruokailutilanteissa	☐	☐	☐	☐
elintarvikehankinnoissa	☐	☐	☐	☐
puhtaanapidossa	☐	☐	☐	☐
tekstiilien hankinnoissa	☐	☐	☐	☐
tekstiilien huollossa	☐	☐	☐	☐
energian kulutuksessa	☐	☐	☐	☐
veden kulutuksessa	☐	☐	☐	☐
taloudellisissa asioissa	☐	☐	☐	☐
liikkumisessa	☐	☐	☐	☐
jätehuollossa	☐	☐	☐	☐
hoitotehtävissä	☐	☐	☐	☐
kierrättämällä	☐	☐	☐	☐

19) Tieto kestävästä kehityksestä on muuttanut toimintatapojani työssäni

ei ollenkaan vähän paljon erittäin paljon

20) Olen noudattanut kestävän kehityksen periaatetta omassa työssäni

en ollenkaan vähän melko paljon paljon

21) Onko työyhteisössäsi kestäväen kehitykseen ja kulutuksen vähentämiseen liittyvää ohjelmaa, toimintaperiaatteita tai sovitteja käytäntöjä?

kyllä ei

22) Mitä ne ovat?

Henkilökohtaista kuluttamista koskevat kysymykset

Eettinen ja vastuullinen kuluttaja tekee valintojaan ottaen huomioon kulutus päätöksensä seuraukset ympäristölle, ihmisille ja eläimille. Hän on kiinnostunut kuluttamisen aiheuttamista seurauksista ympäröivään maailmaan. Henkilökohtaisella kuluttamisella pyritään kulutuksen negatiivisten vaikutusten vähentämiseen.

23) Millainen merkitys kestäväällä kehityksellä on henkilökohtaisessa kuluttamisessasi

Kestävä kehitys vaikuttaa kulustapoihini vain vähän Se vaikuttaa toimintaani jonkin verran Pysin toimimaan kestäväen kehityksen mukaan, kun se on mahdollista Toimin mielestäni kestäväen kehityksen mukaan

24) Toteuttko henkilökohtaisessa kulutuksessasi eettistä ja kestävää kehitystä

	en ollenkaan	vähän	melko paljon	paljon
ruokailutilanteissa	☐	☐	☐	☐
elintarvikehankinnoissa	☐	☐	☐	☐
puhtaanapidossa	☐	☐	☐	☐
tekstiilien hankinnoissa	☐	☐	☐	☐
tekstiilien huollossa	☐	☐	☐	☐
energian kulutuksessa	☐	☐	☐	☐
veden kulutuksessa	☐	☐	☐	☐
taloudellisissa asioissa	☐	☐	☐	☐
liikkumisessa	☐	☐	☐	☐
jätehuollossa	☐	☐	☐	☐
kierrättämällä	☐	☐	☐	☐

25) Teetkö valintojasi seuraavin perustein

	en ollenkaan	satunnaisesti	usein	aina kun on mahdollista
valitsen lähellä tuotettua	☐	☐	☐	☐
valitsen luomutuotteita	☐	☐	☐	☐
valitsen kotimaista	☐	☐	☐	☐
valitsen ympäristömerkillä varustettuja tuotteita	☐	☐	☐	☐
valitsen reilun kaupan tuotteita	☐	☐	☐	☐
valitsen tuotteen laadun perusteella	☐	☐	☐	☐
valitsen tuotemerkin perusteella	☐	☐	☐	☐
valitsen energiamerkin perusteella	☐	☐	☐	☐
valitsen pakkauksen perusteella	☐	☐	☐	☐
valitsen eettisistä syistä	☐	☐	☐	☐
valitsen ekologisista syistä	☐	☐	☐	☐

	☐	☐	☐	☐
valitsen halvan hinnan perusteella	☐	☐	☐	☐
valitsen taloudellisten varojeni mukaan	☐	☐	☐	☐

26) Omasta mielestäni eettisessä hoitotyön ammatissa toimiminen vaikuttaa kuluttajana toimimiseen

vain vähän jonkin verran melko paljon paljon

27) Saatko omasta mielestäsi riittävästi tietoa kestävästä ja vastuullisesta kuluttamisesta?

	en ollenkaan	vain vähän	jonkin verran	riittävästi
työyhteisössäsi	☐	☐	☐	☐
ammattillisessa koulutuksessa	☐	☐	☐	☐
ammattijärjestöiltä	☐	☐	☐	☐
lehdistä	☐	☐	☐	☐
tv:stä ja radiosta	☐	☐	☐	☐
internetistä	☐	☐	☐	☐

28) Omasta mielestäni kulutukseni on(voit valita 1-3 vaihtoehtoa)

eettisiin näkemyksiin pohjautuvaa
 kestävää kulutusta
 taloudellisuuteen perustuvaa
 johdonmukaista
 henkilökohtaisiin tarpeisiin perustuvaa
 impulsiivista
 mielihaluihin perustuvaa

Kiitos vastauksistasi

Liite 2. Webropol Perusraportti: Eettisyys, kestävä kehitys ja kuluttajakäyttäytyminen sosiaali- ja terveysalalla

Webropol

Sivu 1/7

sote (Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymä), olet kirjautuneena sisään. | 24. lokakuuta 2011 21:47:25 | Your boss is (0)

Kirjautu ulos

WEBPOL

Etusivu Kyselyt Raportointi Asetukset Käyttäjätiedot

Ota yhteyttä Oppaat Help Päällä Pois

Raportointi >> Perusraportti Eettisyys, kestävä kehitys ja kuluttajakäyttäytyminen sosiaali- ja terveysalalla

Vastaajien listaus

Kopio e-raporttiin

Vie tulokset Exceliin

Luo suodatus

Beta -raportointi

Kyselyn nimi Sosiaali- ja terveysalan kuluttajakäyttäytyminen
 Kyselyn tekijä sote
 Kysely luotu 28.9.2011 16:29:04
 Vastaajien kokonaismäärä 29
 Vastausajankohta 21.10.2011 20:24:53

Kokonaisraportti

1. Sukupuoli

Kysymykseen vastanneet: 27 (ka: 1,1)

(1.1) Nainen		88,9%	24
(1.2) Mies		11,1%	3

2. Työkokemus sosiaali- ja terveysalalla

Kysymykseen vastanneet: 29 (ka: 3,5)

(2.1) alle 1 vuotta		0%	0
(2.2) 2-5 vuotta		10,3%	3
(2.3) 5-10 vuotta		31%	9
(2.4) yli 10 vuotta		58,6%	17

3. Ikä

Kysymykseen vastanneet: 29 (ka: 3,1)

(3.1) 19-29 vuotta		6,9%	2
(3.2) 30-39 vuotta		24,1%	7
(3.3) 40-49 vuotta		20,7%	6
(3.4) 50-59 vuotta		44,8%	13
(3.5) yli 59 vuotta		3,4%	1

4. sosiaali- ja terveysalan koulutus

Kysymykseen vastanneet: 29 (ka: 3,8)

(4.1) lähihoitaja		20,7%	6
(4.2) perushoitaja		17,2%	5
(4.3) sairaanhoitaja		10,3%	3
(4.4) kodinhoitaja		10,3%	3
(4.5) sosionomi		3,4%	1
(4.6) muu,		41,4%	12

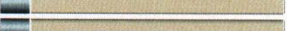
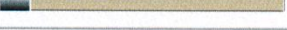
Kysymys [4.6] (sosiaali- ja terveysalan koulutus. muu.)

1. (42283511)
2. apuhoitaja (42306136)
3. kehitysvamm.hoit. (42283500)
4. kotiavustaja (42283512)
5. kotiavustaja (42306140)
6. lähih.opiskelij (42283518)

7. lähihoitaja opiskelija (42283520)
 8. Ihopiskelija (42283519)
 9. opiskelija (42283517)
 10. palvelukotiavustaja (42283514)
 11. perhepäivähoitaja (42283513)
 12. perhepäivähoitaja, lähihoitaja opiskelija. (42283515)

5. Tämänhetkinen työtehtäväsi

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 3)

(5.1) Hoitotyö laitoshoidossa		37,9%	11
(5.2) hoitotyö kotisairaanhoidossa		0%	0
(5.3) kotipalvelutyö		24,1%	7
(5.4) hoivatyö asumispalveluissa		27,6%	8
(5.5) ohjaustyö		10,3%	3
(5.6) muu,		10,3%	3

_Kysymys [5.6] (Tämänhetkinen työtehtäväsi. muu.)

1. kotihoito (42306150)
 2. ryhmäperhepäivähoidossa (42283513)
 3. Ryhmäperhepäivähoidossa (42283515)

6. Kuinka tärkeinä pidät hoitotyön etiikan periaatteita omassa arkityössäsi

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 3,8)

(6.1) niillä ei ole merkitystä		0%	0
(6.2) vähemmän tärkeinä		0%	0
(6.3) melko tärkeinä		24,1%	7
(6.4) hyvin tärkeinä		75,9%	22

7. Miten hyvin voin kunnioittaa asiakkaani ihmisarvoa ja kohdata asiakkaani arvostavasti arkityössäni

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 3,4)

(7.1) en ollenkaan		0%	0
(7.2) vähän		0%	0
(7.3) hyvin		58,6%	17
(7.4) erittäin hyvin		44,8%	13

8. Miten hyvin voin edistää asiakkaani itsemääräämisoikeuden toteutumista arkityössäni

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 2,8)

(8.1) en ollenkaan		0%	0
(8.2) vähän		31%	9
(8.3) hyvin		58,6%	17
(8.4) erittäin hyvin		10,3%	3

9. Miten hyvin voin edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista arkityössäni

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 3)

(9.1) en ollenkaan		0%	0
(9.2) vähän		20,7%	6
(9.3) hyvin		62,1%	18
(9.4) erittäin hyvin		17,2%	5

10. Miten hyvin voin edistää tasa-arvon toteutumista työssäni

Kysymykseen vastanneet: 29

	en ollenkaan (arvo: 1)	vähän (arvo: 2)	hyvin (arvo: 3)	erittäin hyvin (arvo: 4)
asiakkaiden tasa-arvon toteutuminen (ka: 3,034; yht: 29)	0%	17,2%	62,1%	20,7%
työyhteisön jäsenten tasa-arvon toteutuminen (ka: 2,897; yht: 29)	0%	24,1%	62,1%	13,8%
ka: 2,966; yht: 58	0	12	36	10

11. Miten hyvin voin edistää asiakkaani kuulemistä työssäni

Kysymykseen vastanneet: 28 (ka: 3)

(11.1) en ollenkaan	0%	0
(11.2) vähän	14,3%	4
(11.3) hyvin	78,6%	22
(11.4) erittäin hyvin	10,7%	3

12. Miten hyvin voin arkityössäni kunnioittaa asiakkaani

Kysymykseen vastanneet: 28

	en ollenkaan (arvo: 1)	vähän (arvo: 2)	hyvin (arvo: 3)	erittäin hyvin (arvo: 4)
mielipidettä (ka: 3,036; yht: 28)	0%	14,3%	67,9%	17,9%
vakaumusta (ka: 2,964; yht: 28)	0%	21,4%	60,7%	17,9%
päätöksentekoa (ka: 2,679; yht: 28)	0%	35,7%	60,7%	3,6%
ka: 2,893; yht: 84	0	20	53	11

13. Miten hyvin voin edistää hyvän hoidon toteutumista työssäni

Kysymykseen vastanneet: 28 (ka: 3,1)

(13.1) en lainkaan	0%	0
(13.2) vähän	10,7%	3
(13.3) hyvin	71,4%	20
(13.4) erittäin hyvin	17,9%	5

14. Olen joutunut pohtimaan kestävä kehityksen merkitystä hoitotyössäni

Kysymykseen vastanneet: 29 (ka: 2,6)

(14.1) en ollenkaan	0%	0
(14.2) vähän	37,9%	11
(14.3) paljon	62,1%	18
(14.4) erittäin paljon	0%	0

15. Ammattietikka velvoittaa minua työskentelemään kestävä kehityksen mukaan kaikissa työtehtävissä

Kysymykseen vastanneet: 29 (ka: 3,1)

(15.1) täysin eri mieltä	0%	0
(15.2) melko eri mieltä	10,3%	3
(15.3) melko samaa mieltä	65,5%	19
(15.4) täysin samaa mieltä	24,1%	7

16. Kestävän kehityksen periaatteita on valkea noudattaa työssä

Kysymyksen vastanneet: 28 (ka: 2,6)

(16.1) täysin eri mieltä		0%	0
(16.2) melko eri mieltä		42,9%	12
(16.3) melko samaa mieltä		57,1%	16
(16.4) täysin samaa mieltä		0%	0

17. kestävän kehityksen periaatteet hankaloittavat työ tekemistä

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 2,1)

(17.1) täysin eri mieltä		17,2%	5
(17.2) melko eri mieltä		58,6%	17
(17.3) melko samaa mieltä		24,1%	7
(17.4) täysin samaa mieltä		0%	0

18. Voin toteuttaa työssäni eettistä ja kestävää kehitystä

Kysymyksen vastanneet: 29

	en ollenkaan (arvo: 1)	vähän (arvo: 2)	melko paljon (arvo: 3)	paljon (arvo: 4)
ruokailutilanteissa (ka: 2,897; yht: 29)	0%	20,7%	69%	10,3%
elintarvikehankinnoissa (ka: 2,034; yht: 29)	27,6%	41,4%	31%	0%
puhtaanapidossa (ka: 2,69; yht: 29)	3,4%	34,5%	51,7%	10,3%
tekstiilien hankinnoissa (ka: 2,172; yht: 29)	20,7%	41,4%	37,9%	0%
tekstiilien huollossa (ka: 2,448; yht: 29)	0%	58,6%	37,9%	3,4%
energian kulutuksessa (ka: 2,448; yht: 29)	3,4%	51,7%	41,4%	3,4%
veden kulutuksessa (ka: 2,448; yht: 29)	6,9%	44,8%	44,8%	3,4%
taloudellisissa asioissa (ka: 2,034; yht: 29)	13,8%	69%	17,2%	0%
liikkumisessa (ka: 2,517; yht: 29)	3,4%	44,8%	48,3%	3,4%
lajittelemalla jätteitä (ka: 3,31; yht: 29)	0%	6,9%	55,2%	37,9%
kompostoimalla jätteitä (ka: 3,036; yht: 28)	14,3%	7,1%	39,3%	39,3%
kierrättämällä (ka: 2,862; yht: 29)	3,4%	37,9%	27,6%	31%
hoitotehtävissä (ka: 2,75; yht: 28)	0%	28,6%	67,9%	3,6%
ka: 2,587; yht: 375	7,5%	37,6%	43,7%	11,2%
	28	141	164	42

19. Tieto kestävästä kehityksestä on muuttanut toimintatapojani työssäni

Kysymyksen vastanneet: 27 (ka: 2,4)

(19.1) ei ollenkaan		0%	0
(19.2) vähän		63%	17
(19.3) paljon		29,6%	8
(19.4) erittäin paljon		7,4%	2

20. Olen noudattanut kestävä kehityksen periaatetta omassa työssäni

Kysymyksen vastanneet: 28 (ka: 2,8)

(20.1) en ollenkaan		0%	0
---------------------	--	----	---

(20.2) vähän		32,1%	9
(20.3) melko paljon		53,6%	15
(20.4) paljon		14,3%	4

21. Onko työyhteisössäsi kestäväan kehitykseen ja kulutuksen vähentämiseen liittyvää ohjelmaa, toimintaperiaatteita tai sovittuja käytäntöjä?

Kysymyksen vastanneet: 27 (ka: 1,7)

(21.1) kyllä		33,3%	9
(21.2) ei		66,7%	18

22. Mitä ne ovat?

- En osaa sanoa. Taitaa olla niin kaavoihin kangistunutta touhua etten uskalla kommentoida. Siis omalla työpaikallani ei muuten. (42283519)
- Viedään lasi, metalli, pahvi ja paperit omaan keräyslaatikkoon. Tehdään ruokaa sopivasti ettei jäisi kompostiin. Ei käytetä vettä turhaan, pestään vain täysiä koneellisia pyykkiä ja samoin astiapesukone täynnä. Vaippoja käytetään sääteillä, vaihdetaan vain kun on kunnolla märkä ja opetetaan potalle lapsia pienestä. (42283515)
- Jätteiden lajittelu...kun on pakollista (42283510)
- Kierrätys lajittelu, pyykit ei pieniä eriä kerralla vaan kokonaisia koneellisia pestään. (42283518)
- Jätteiden lajittelu Veden, Sähkön säästäminen Kertakäyttökulutustuotteiden harkittu käyttäminen. Vaippon, pesulappujen käytön (vaihdon) harkinta, (säästö ja maatumis syistä). Kertakäyttökoikareiden käytön vähentäminen suhteessa kasteluun ja "tikkien" käyttöön. Kaikessa kuluttamisessa otetaan huomioon säästöt ja kaatopaikka kuormitus. Hanskojen käytön tarpeellisuutta ja käsidesin korvaavuutta ja niiden suhdetta työstetään jatkuvasti (Hygieniä ja resistentit bakteerit, niistä tietoisuus lisää selkeästi kulutusta) (42283514)
- Sovittu käytäntö roskien lajittelussa. (42283501)
- Epämääräiset ohjeet kierrätyksestä, tuotteiden käytöstä ja niiden tilaamisesta, työtoiminta tavoista. Ei mitään selkeää, ainakaan kaikkien nähtävillä olevaa. (42306136)
- ? (42306139)
- Valitaan oikean kokoiset pakkaukset, vaipat, ei käytetä kertakäyttötuotteita jos ei välttämätöntä esim . ruokalaput (42283520)
- Jätteiden lajittelu, veden- ja sähkönkulutuksen seuranta, kierrätys, uusiokäyttö, lähihankinnat, tutustumiskäynnit lähialueisiin (esim. maatilat , mylly, metsäretket "kaukomatkojen sijaan); kangaspyyhkeet kertakäyttöpyyhkeiden sijaan, vuodevaatteiden tuuletus usein vähentää tiihua pyykkäystä. pidämme huolta työilmapiirin leppoisuudesta jolloin tuemme jaksamista työssä; asiat käsitellään , annetaan positiivista ja rakentavaa palautetta.. huolehdimme omasta työkuunnosta mukavilla harrastuksilla, liikunnalla ja terveellisellä ravinnolla. (42283513)
- Jätteiden lajittelu esim. kotitalousjätteet, lehdet, energiansäästö otetaan huomioon esim. vedenkulutus. Pyritään korjaamaan ja enisöimään huonekaluja ym. sisustuksessa tarvittavia materiaaleja. Vaippan käytön järjeistämisen(kuntouttava työote). Kotikäyntipaikat keskitetään samansuuntaiset, yhdelle työntekijälle, ei siis ajeta peräkkäin jne. (42283512)
- Vaippoja ei vaihdeta liian usein eikä rutiniin. Paperikeräys komposti keräys pahvia kerätään. (42306149)

23. Millainen merkitys kestäväällä kehityksellä on henkilökohtaisessa kuluttamisessasi

Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 2,9)

(23.1) Kestävä kehitys vaikuttaa kulutustapoihini vain vähän		3,4%	1
(23.2) Se vaikuttaa toimintaani jonkin verran		13,8%	4
(23.3) Pyrin toimimaan kestäväan kehityksen mukaan, kun se on mahdollista		69%	20
(23.4) Toimin mielestäni kestäväan kehityksen mukaan		13,8%	4

24. Toteutatko henkilökohtaisessa kulutuksessasi eettistä ja kestäväää kehitystä

Kysymyksen vastanneet: 29

	en ollenkaan (arvo: 1)	vähän (arvo: 2)	melko paljon (arvo: 3)	paljon (arvo: 4)
ruokailutilanteissa (ka: 3,069; yht: 29)	0%	13,8%	65,5%	20,7%
	0	4	19	6
eilintarvikkehankinnoissa (ka: 2,966; yht: 29)	0%	17,2%	69%	13,8%
	0	5	20	4
puhtaanapidossa (ka: 3,034; yht: 29)	0%	20,7%	55,2%	24,1%
	0	6	16	7

teksiin hankinnoissa (ka: 2,69; yht: 29)	0%	44,8%	41,4%	13,8%
	0	13	12	4
tekstiilien huollossa (ka: 2,931; yht: 29)	0%	24,1%	58,6%	17,2%
	0	7	17	5
energian kulutuksessa (ka: 3,276; yht: 29)	0%	10,3%	51,7%	37,9%
	0	3	15	11
veden kulutuksessa (ka: 3,207; yht: 29)	0%	17,2%	44,8%	37,9%
	0	5	13	11
taloudellisissa asioissa (ka: 3,207; yht: 29)	0%	10,3%	58,6%	31%
	0	3	17	9
liikkumisessa (ka: 2,828; yht: 29)	3,4%	31%	44,8%	20,7%
	1	9	13	6
lajittelemalla jätteitä (ka: 3,552; yht: 29)	3,4%	6,9%	20,7%	69%
	1	2	6	20
kompostoimalla jätteitä (ka: 3,414; yht: 29)	6,9%	6,9%	24,1%	62,1%
	2	2	7	18
kierrättämällä (ka: 3,345; yht: 29)	3,4%	13,8%	27,6%	55,2%
	1	4	8	16
ka: 3,126; yht: 348	1,4%	18,1%	46,8%	33,6%
	5	63	163	117

25. Teetkö valintojasi seuraavin perustein

Kysymykseen vastanneet: 29

	en ollenkaan	satunnaisesti	usein	aina kun on mahdollista
	(arvo: 1)	(arvo: 2)	(arvo: 3)	(arvo: 4)
valitsen lähellä tuotettua (ka: 2,897; yht: 29)	3,4%	34,5%	31%	31%
	1	10	9	9
valitsen luomutuotteita (ka: 2,103; yht: 29)	13,8%	72,4%	3,4%	10,3%
	4	21	1	3
valitsen kotimaista (ka: 3,414; yht: 29)	0%	10,3%	37,9%	51,7%
	0	3	11	15
valitsen ympäristömerkillä varustettuja tuotteita (ka: 3; yht: 29)	6,9%	27,6%	24,1%	41,4%
	2	8	7	12
valitsen reilun kaupan tuotteita (ka: 2,31; yht: 29)	10,3%	51,7%	34,5%	3,4%
	3	15	10	1
valitsen tuotteen laadun perusteella (ka: 3,241; yht: 29)	3,4%	3,4%	58,6%	34,5%
	1	1	17	10
valitsen tuotemerkin perusteella (ka: 2,483; yht: 29)	13,8%	37,9%	34,5%	13,8%
	4	11	10	4
valitsen energiamerkin perusteella (ka: 2,414; yht: 29)	10,3%	48,3%	31%	10,3%
	3	14	9	3
valitsen pakkauksen perusteella (ka: 2; yht: 29)	20,7%	65,5%	6,9%	6,9%
	6	19	2	2
valitsen eettisistä syistä (ka: 2,414; yht: 29)	10,3%	48,3%	31%	10,3%
	3	14	9	3
valitsen ekologisista syistä (ka: 2,552; yht: 29)	3,4%	51,7%	31%	13,8%
	1	15	9	4
valitsen halvan hinnan perusteella (ka: 2,448; yht: 29)	6,9%	51,7%	31%	10,3%
	2	15	9	3
valitsen taloudellisten varojeni mukaan (ka: 2,966; yht: 29)	6,9%	13,8%	55,2%	24,1%
	2	4	16	7
ka: 2,634; yht: 377	8,5%	39,8%	31,6%	20,2%
	32	150	119	76

26. Omasta mielestäni eettisessä hoitotyön ammatissa toimiminen vaikuttaa kuluttajana toimimiseen

Kysymykseen vastanneet: 28 (ka: 2,6)

(26.1) vain vähän		7,1%	2
(26.2) jonkin verran		39,3%	11
(26.3) melko paljon		42,9%	12
(26.4) paljon		10,7%	3

27. Saatto omasta mielestäsi riittävästi tietoa kestävästä ja vastuullisesta kuluttamisesta?				
Kysymyksen vastanneet: 29				
	en ollenkaan (arvo: 1)	vain vähän (arvo: 2)	jonkin verran (arvo: 3)	riittävästi (arvo: 4)
työyhteisössäsi (ka: 2,379; yht: 29)	13,8% 4	41,4% 12	37,9% 11	6,9% 2
ammattillisessa koulutuksessa (ka: 2,793; yht: 29)	3,4% 1	31% 9	48,3% 14	17,2% 5
ammattijärjestöiltä (ka: 2,036; yht: 28)	17,9% 5	60,7% 17	21,4% 6	0% 0
lehdistä (ka: 3,069; yht: 29)	0% 0	13,8% 4	65,5% 19	20,7% 6
tv:stä ja radiosta (ka: 2,931; yht: 29)	0% 0	24,1% 7	58,6% 17	17,2% 5
internetistä (ka: 3,069; yht: 29)	3,4% 1	17,2% 5	48,3% 14	31% 9
ka: 2,717; yht: 173	6,4% 11	31,2% 54	46,8% 81	15,6% 27

28. Omasta mielestäni kulutukseni on(voit valita 1-3 vaihtoehtoa)				
Kysymyksen vastanneet: 29 (ka: 3,4)				
(28.1) eettisiin näkemyksiin pohjautuvaa		37,9%	11	
(28.2) kestävää kulutusta		41,4%	12	
(28.3) taloudellisuuteen perustuvaa		72,4%	21	
(28.4) johdonmukaista		20,7%	6	
(28.5) henkilökohtaisiin tarpeisiin perustuvaa		65,5%	19	
(28.6) impulsiivista		0%	0	
(28.7) mielihaluihin perustuvaa		13,8%	4	

Kiitos vastauksistasi

Liite 3. Kyselylomakkeen kysymysten 18 ja 24 yhdistetty taulukko

18. Voin toteuttaa työssäni eettistä ja kestävää kehitystä

24. Toteutatko henkilökohtaisessa kulutuksessasi eettistä ja kestävää kehitystä

Kysymyksiin vastanneita: 29

	en ollenkaan (arvo: 1)	vähän (arvo: 2)	melko paljon (arvo: 3)	paljon (arvo: 4)
ruokailutilanteissa (ka: 2,897; yht.: 29)	0% 0	20,7% 6	69% 20	10,3% 3
<i>ruokailutilanteissa (ka: 3,069; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>13,8% 4</i>	<i>65,5% 19</i>	<i>20,7% 6</i>
elintarvikehankinnoissa (ka: 2,034; yht: 29)	27,6% 8	41,4% 12	31% 9	0% 0
<i>elintarvikehankinnoissa (ka: 2,966; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>17,2% 5</i>	<i>69% 20</i>	<i>13,8% 4</i>
puhtaanapidossa (ka: 2,69; yht: 29)	3,4% 1	34,5% 10	51,7% 15	10,3% 3
<i>puhtaanapidossa (ka: 3,034; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>20,7% 6</i>	<i>55,2% 16</i>	<i>24,1% 7</i>
tekstiilien hankinnoissa (ka: 2,172; yht: 29)	20,7% 6	41,4% 12	37,9% 11	0% 0
<i>tekstiilien hankinnoissa (ka: 2,69; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>44,8% 13</i>	<i>41,4% 12</i>	<i>13,8% 4</i>
tekstiilien huollossa (ka: 2,448; yht: 29)	0% 0	58,6% 17	37,9% 11	3,4% 1
<i>tekstiilien huollossa (ka: 2,931; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>24,1% 7</i>	<i>58,6% 17</i>	<i>17,2% 5</i>
energian kulutuksessa (ka: 2,448; yht: 29)	3,4% 1	51,7% 15	41,4% 12	3,4% 1
<i>energian kulutuksessa (ka: 3,276; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>10,3% 3</i>	<i>51,7% 15</i>	<i>37,9% 11</i>
veden kulutuksessa (ka: 2,448; yht.: 29)	6,9% 2	44,8% 13	44,8% 13	3,4% 1
<i>veden kulutuksessa (ka: 3,207; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>17,2% 5</i>	<i>44,8% 13</i>	<i>37,9% 11</i>
taloudellisissa asioissa (ka: 2,034; yht.: 29)	13,8% 4	69% 20	17,2% 5	0% 0
<i>taloudellisissa asioissa (ka: 3,207; yht.: 29)</i>	<i>0% 0</i>	<i>10,3% 3</i>	<i>58,6% 17</i>	<i>31% 9</i>

liikkumisessa (ka: 2,517; yht.: 29)	3,4% 1	44,8% 13	48,3% 14	3,4% 1
<i>liikkumisessa</i> <i>(ka: 2,828; yht.: 29)</i>	<i>3,4%</i> <i>1</i>	<i>31%</i> <i>9</i>	<i>44,8%</i> <i>13</i>	<i>20,7%</i> <i>6</i>
lajittelemalla jätteitä (ka: 3,31; yht.: 29)	0% 0	6,9% 2	55,2% 16	37,9% 11
<i>lajittelemalla jätteitä</i> <i>(ka: 3,552; yht.: 29)</i>	<i>3,4%</i> <i>1</i>	<i>6,9%</i> <i>2</i>	<i>20,7%</i> <i>6</i>	<i>69%</i> <i>20</i>
kompostoimalla jätteitä (ka: 3,036; yht.: 28)	14,3% 4	7,1% 2	39,3% 11	39,3% 11
<i>kompostoimalla jätteitä</i> <i>(ka: 3,414; yht.: 29)</i>	<i>6,9%</i> <i>2</i>	<i>6,9%</i> <i>2</i>	<i>24,1%</i> <i>7</i>	<i>62,1%</i> <i>18</i>
kierrättämällä (ka: 2,862; yht.: 29)	3,4% 1	37,9% 11	27,6% 8	31% 9
<i>kierrättämällä</i> <i>(ka: 3,345; yht.: 29)</i>	<i>3,4%</i> <i>1</i>	<i>13,8%</i> <i>4</i>	<i>27,6%</i> <i>8</i>	<i>55,2%</i> <i>16</i>
hoitotehtävissä (ka: 2,75; yht.: 28)	0% 0	28,6% 8	67,9% 19	3,6% 1
ka: 2,587; yht.: 375	7,5% 28	37,6% 141	43,7% 164	11,2 % 42
<i>ka: 3,126; yht.: 348</i>	<i>1,4%</i> <i>5</i>	<i>18,1%</i> <i>63</i>	<i>46,8%</i> <i>163</i>	<i>33,6%</i> <i>117</i>
